

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ORGANIZIRANJE DNEVNEGA VARSTVA ZA STAROSTNIKE

Ljubljana, april 2009

SABINA GOSTINČAR

IZJAVA

Študentka Sabina Gostinčar izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom doc. dr. Mihe Škerlavaja, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV STARANJA	2
1.1 Demografsko stanje v Sloveniji	3
1.2 Vzroki za staranje prebivalstva	5
1.3 Posledice staranja	6
1.4 Management starostnikov	9
2 OBLIKE VAROVANJA STAREJŠIH V SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI..	11
2.1 Kratak pregled zgodovine in aktualno stanje v Sloveniji.....	11
2.2 Stanje v Evropski uniji	15
2.2.1 Švedska	16
2.2.2 Avstrija	16
2.2.3 Nemčija.....	17
2.2.4 Finska.....	17
2.3 ORGANIZACIJA DNEVNEGA VARSTVA ZA STAROSTNIKE.....	18
2.3.1 Razlogi za organiziranje dnevnega centra za starostnike.....	18
2.3.2 Dejavnost in lokacija	20
2.3.3 Interesne dejavnosti ter zaposlovanje starostnikov.....	21
3 RAZISKAVA O VKLJUČEVANJU STAROSTNIKOV V ORGANIZIRANO	
OBLIKO DNEVNEGA VAROVANJA	24
3.1 Cilj in namen raziskave	24
3.2 Metodologija	24
3.3 Rezultati raziskave	25
3.3.1 Demografske značilnosti vzorca.....	25
3.3.2 Poznavanje institucionalnih ustanov.....	30
3.3.3 Želje in potrebe glede vključevanja v organizirano varstvo	33
4 DISKUSIJA	37
SKLEP	40
Literatura in viri	41
KAZALO PRILOG	
PRILOGA 1: Anketni vprašalnik.....	1
PRILOGA 2: SPSS – računalniški izpis Oneway ANOVA.....	5

UVOD

Pospešeno staranje prebivalstva je posledica sodobnega načina življenja v gospodarsko razvitih državah. Nižanje stopnje rodnosti ter podaljševanje trajanja življenja povzročata neprestano rast populacije, stare nad 65 let. Posledice imajo, prek zmanjševanja možnosti ustvarjanja bruto domačega proizvoda, vpliv na ekonomske razmere, kot sta kupna moč in standard prebivalstva. Več kot očitno je tudi, da se potrebe po zdravstvenih storitvah povečujejo s starostjo. Vse to pa povzroča velike spremembe med aktivno in vzdrževano populacijo.

Stanje v Sloveniji je precej podobno stanju v EU. Ocene v Sloveniji kažejo, da povečanje starejše populacije za 1 odstotek povzroči realno povečanje potrebnih finančnih sredstev, namenjenih za potrebe zdravstvenih storitev, za 1,5 odstotka letno. Govorimo o ljudeh, ki poleg zdravstvenih storitev potrebujejo pomoč tudi pri vsakodnevnih opravilih. Torej le-ti predstavljajo populacijo, ki potrebuje dolgotrajno nego.

Zelena knjiga Sveta EU iz leta 2005 ugotavlja, da se »Evropa danes sooča z demografskimi spremembami, ki so po svojem obsegu in teži brez primere.« Te demografske spremembe so: zmanjševanje rodnosti, neučinkovito vključevanje mladih ljudi, kot tudi prehitro izključevanje srednje in tretje generacije iz družbene delitve dela ter naglo naraščanje števila najstarejših ljudi ter nemoč sodobne družbe, da bi skrbela zanje.

»Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva« (v nadaljevanju Strategija) je odgovor Republike Slovenije na staranje prebivalstva in na evropske zahteve po skrbi za novo solidarnost med generacijami. Osnovni namen Strategije je povečati solidarnost in kakovost medčloveškega sožitja med tretjo, srednjo in mlado generacijo ter zagotoviti kakovostno staranje in oskrbo naglo rastočega deleža tretje generacije.

Z diplomskim delom želim predstaviti organiziranje dnevnega varstva za starostnike kot samostojne ustanove. Diplomsko delo začnem z opredelitvijo staranja ter demografskega stanja v Sloveniji, s poudarkom na vzrokih in posledicah staranja ter pojavu nove veje managementa, tako imenovanega managementa starosti oziroma starostnikov. V drugem poglavju opisujem trenutno stanje na področju institucionalnega varstva starostnikov v Sloveniji in nekaterih evropskih državah ter osebni pogled na organizacijo dnevnega varstva za starostnike, »vrtca« za stare ljudi, v katerem bi le-ti preživeli del dneva, ko njihovi svojci zaradi obveznosti ne morejo skrbeti zanje.

Sledi tretje poglavje, kjer predstavljam rezultate samostojne ankete, ki je bila izvedena na vzorcu 358 anketirancev in s katero sem želela preveriti, ali ljudje želijo in potrebujejo tovrstne ustanove tudi v Sloveniji. Diplomsko delo zaključujem z diskusijo v četrtem poglavju.

1 OPREDELITEV STARANJA

Staranje prebivalstva je, zaradi nenehnega podaljševanja življenjske dobe, eden največjih dosežkov človeštva, čeprav se običajno izraz uporablja kot sinonim za slab demografski položaj. Srž problema pa je pravzaprav v nizki rodnosti in posledični rasti deleža starejših prebivalcev (Jakoš, 2007). Hkrati pa staranje z biološkega stališča lahko opredelimo kot postopno pojemanje funkcij z leti in povečevanje zdravstvenih težav, vključno s povečano smrtnostjo.

S staranjem se ukvarja posebna veda, ki se imenuje gerontologija. Če na kratko povzamem definicije (Association for Gerontology in Higher Education, 2009, Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2009, ENAL, Svetovalno izobraževalni center, 2009, Hvalič Touzery, 2007a, Šelb Šemerl & Sedlak, 2009) je gerontologija multidisciplinarna znanost ali veda o starosti, staranju in starih ljudeh, ki zajema biološki, psihološki, socialni ter fizični vidik procesa staranja. Deli se na socialno, klinično ter eksperimentalno gerontologijo.

Različne definicije in opredelitve staranja ter gerontologije, ki se pojavljajo v literaturi, so sledeče:

- a) Staranje je multidisciplinarno področje, kar pomeni, da preučevanje staranja zajema informacije in znanja različnih področij. Temeljna področja so psihologija, biologija in sociologija, pridružujejo pa se še humanistične vede, ekonomija ter javna uprava. Gerontologija pa je veda o staranju in starajočih se ljudeh. Posledično gerontologija zajema raziskave (Association for Gerontology in Higher Education, 2009):
 - o fizičnih, mentalnih in socialnih spremembah pri starih ljudeh,
 - o vplivu sprememb v družbi, ki so posledica starejše populacije,
 - o vključevanju in uporabi znanja o staranju v planski politiki.
- b) Gerontologija je veda, ki z biološkega in sociološkega vidika raziskuje staranje (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2009).
- c) Gerontologija je znanost ali veda o starosti, staranju in starih ljudeh. Deli se na socialno, klinično in eksperimentalno gerontologijo (ENAL, Svetovalno izobraževalni center, 2009).
- d) Aktivno staranje je proces optimalnega uresničevanja danih možnosti posameznikovega zdravja, udeležbe v družbi in varnosti z namenom vzpodbuditi kakovost njegovega življenja v starosti. Beseda aktiven se nanaša tako na zmožnost fizične aktivnosti ali udeležbo na trgu delovne sile kot tudi na trajno udeležbo v socialnem, gospodarskem, kulturnem, duhovnem in civilnem življenju. Aktivno staranje se nanaša na posameznike kot na prebivalstvo, ključni cilj pa je ohranjanje samostojnosti v starosti. Ni pa edini cilj udejstvovanje na trgu delovne sile, temveč tudi opravljanje prostovoljnega dela, če le-to prispeva k integraciji v družbo. (Hvalič Touzery, 2007a)
- e) Staranje je postopno upadanje življenjskih funkcij (Šelb Šemerl & Sedlak, 2009).

Staranje prebivalstva je reverzibilen proces, kar pomeni, da se prebivalstva, v nasprotju s posamezniki, lahko načeloma tudi pomlajujejo. Prikažemo ga z naraščanjem odstotka 65 in več ali 60 in več let starih med celotnim prebivalstvom, z rastjo indeksa staranja (število starih na 100 otrok) ali z naraščanjem srednje starosti prebivalstva (Malačič, 2003, str. 23). Staranje je sicer pozitiven proces, ki ga povzročata predvsem zniževanje rodnosti in zviševanje smrtnosti starejšega prebivalstva. Ne moremo pa tega trditi v primeru, ko pride do izrednega znižanja rodnosti, ki povzroči pretirano staranje prebivalstva.

Demografski trendi staranja bodo imeli močan vpliv na ekonomsko in zaposlitveno strukturo družbe, posledice pa se bodo pokazale na različnih družbenih ravneh. Vseh posledic se niti ne da predvideti, kazale pa se bodo, med drugim, na zdravstvenem statusu populacij razvitega dela sveta, spreminjal se bo prehod iz delovno aktivnega obdobja v upokožitev ter bo s tem prihajalo do sprememb v starostni strukturi delovne sile (Dimovski & Žnidaršič, 2007).

Stari ljudje so po definiciji ljudje, stari 65 let in več. V realnosti pa srečamo zelo vitalne 90-letnike (npr. pokojni slovenski olimpijonec Leon Štukelj) kot tudi tako fizično kot psihično precej onemogle 60-letnike. Proces staranja doleti vsa živa bitja, in da bi bilo življenje v poznejših letih kakovostno, se je pomembno truditi že precej zgodaj. H kakovostnemu staranju veliko pripomoreta telesna in duševna kondicija, zdravo življenje ter ugodne ekonomske in socialne razmere.

Celotna Evropa se stara, zato bo ključnega pomena v prihodnosti prav razumevanje procesa staranja in spremljajočih pojavov staranja. Glede na različne kulturne, zgodovinske in lokalne socialne strukture bo pomembno razumeti pojav staranja v posamezni državi z namenom spremeniti grožnjo staranja v priložnost za Evropo. Treba bo ponovno opredeliti delitev posameznikovega življenjskega obdobja na aktivni in pasivni del.

Starejša populacija pa ne potrebuje samo več zdravstvenih storitev, ampak določene storitve v zvezi s pomočjo pri osebni higieni, pri gospodinjskih opravilih, pri gibanju kot tudi pri marsikaterih drugih aktivnostih. Govorimo o ljudeh, ki brez tuje pomoči ne morejo poskrbeti zase in so odvisni od pomoči drugih. Gre za potrebe po socialni oskrbi in pomoči, ki v kombinaciji z zdravstvenimi storitvami predstavljajo področje dolgotrajne nege.

Hkrati prihaja do zmanjševanja tradicionalne vloge družine in sosedstva pri skrbi za stare ljudi, do razpadanja medgeneracijske povezanosti kot tudi do zmanjševanja medgeneracijske solidarnosti, čeprav je ravno medgeneracijska izmenjava in podpora ključnega pomena za vzdrževanje starostne integritete. V tem pogledu družina igra povsem posebno vlogo, saj se prav v tej osnovni celici najprej srečujemo s starostno heterogenostjo.

1.1 Demografsko stanje v Sloveniji

Nasprotno od pretežnega dela sveta in zlasti gospodarsko manj razvitih držav, kjer problem predstavljata hitra rast prebivalstva ter visoka rodnost, Slovenija, kot tudi velik del Evrope, spada v skupino gospodarsko razvitejših držav, ki jih spremlja pojav staranja prebivalstva, do česar je prišlo zaradi različnih sprememb v družbenem in ekonomskem okolju. Če citiram Dimovskega in Žnidaršičevo (2008, junij-julij): »Evropa predvsem ni toliko stara, kot je premalo mlada. To pomeni, da je **staranje Evrope hkrati odraz premalo rojevanja in vse večjega števila oseb, starejših od 65 let.**«

Demografsko starost naroda merimo z deležem starejših nad 65 let v celotnem prebivalstvu. Ločimo mlada, zrela in stara prebivalstva. Mlado prebivalstvo je prebivalstvo z odstotkom starega prebivalstva do 5 odstotkov, zrelo prebivalstvo z odstotkom starih med 5 odstotki in 7 odstotki, medtem ko o starem prebivalstvu govorimo, kadar se odstotek starih giblje nad 7 odstotki (Malačič, 2003).

Rezultati projekcij prebivalstva v obdobju 2001–2036 kažejo, da se bo prebivalstvo Slovenije do leta 2036 pretirano postaralo. Konec leta 2004 je bil prebivalec Slovenije povprečno star že 40,3 leta, kar po podatkih Statističnega urada RS pomeni, da se je v zadnjih treh letih postaral za eno leto. Leta 2050 naj bi bil v Sloveniji povprečen prebivalec star že kar 53 let, kar nas uvršča med najstarejša prebivalstva na svetu, skupaj z Japonsko in Latvijo (Malačič, 2005, Demographic Prospect, 2003, str. 16).

Iz tabele 1 lahko razberemo, da je leta 2005 delež populacije, stare 65 in več let, znašal 15,3 odstotka. Prav tako lahko razberemo povečevanje tega deleža prebivalstva v prihodnosti, saj naj bi leta 2020 znašal že 20,4 odstotka, leta 2050 pa kar 31,2 odstotka. Delež ljudi, starih nad 80 let, je med celotnim prebivalstvom leta 2005 znašal 3 odstotke, do leta 2050 pa naj bi narastel na kar 10,6 odstotka. Medtem naj bi se delež prebivalcev mlajših od 64 let v obdobju 2005–2050 glede na spodnjo projekcijo zmanjšal s 84,5 odstotka v letu 2005 na 68,9 odstotka v letu 2050.

Tabela 1: Projekcija števila starejših prebivalcev v Sloveniji v obdobju 2005–2050

	2005	2010	2020	2030	2040	2050
do 64 let	1.693.942	1.682.207	1.605.975	1.503.132	1.406.978	1.308.802
65 do 79 let	245.750	255.165	307.931	377.093	379.836	391.475
80 let in več	60.030	77.430	102.784	125.772	178.507	200.572
Skupaj	1.999.722	2.014.802	2.016.690	2.005.997	1.965.321	1.900.849
Struktura v %						
do 64 let	84,5	83,5	79,6	74,9	71,5	68,9
65 do 79 let	12,3	12,7	15,3	18,8	19,3	20,6
80 let in več	3,0	3,8	5,1	6,3	9,1	10,6
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Projekcija Eurostat 2005–2050.

Tako v Evropi kot v svetu se podatki bistveno ne razlikujejo od Slovenije. Po podatkih za leto 2000 so imele države, kot so npr. Italija, Švedska in Japonska, že preko 17 odstotkov prebivalstva, starejšega od 65 let. Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije je bilo po ocenah za leto 2004 na svetu okrog 600 milijonov prebivalstva, starega nad 60 let, število pa naj bi se do leta 2025 povečalo na blizu 2 milijardi.

Število starejših ljudi se povečuje po vsem svetu. Leta 1991 je na svetu živelo približno 400 milijonov ljudi, starejših od 65 let. V EU je starejših od 50 let že več kot 34 odstotkov prebivalcev ali kar 157 milijonov. Te številke kažejo, da postajajo starejši vedno bolj pomembna ciljna skupina za gospodarstvo. Nastaja novo veliko tržišče, tržišče starejših. To še posebej velja za Evropo in tudi Slovenijo, kjer se število prebivalcev celo zmanjšuje. Posledično se relativni delež starejših še posebej hitro povečuje.

1.2 Vzroki za staranje prebivalstva

Vežano na demografske značilnosti in trende lahko države oziroma kar ves svet razdelimo na dve veliki skupini. Pretežni del sveta, kamor lahko štejemo zlasti gospodarsko manj razvite države, se ukvarja s problemom hitre rasti prebivalstva in visoke rodnosti. Poleg tega je zanje značilna visoka splošna umrljivost, zaradi česar je v strukturi sorazmerno visok odstotek populacije v starosti od 0 do 14 let. Zaradi slabih higienskih in ekonomskih razmer v teh državah izstopajo tudi visoka splošna umrljivost, umrljivost dojenčkov, kratko pričakovano trajanje življenja, visok delež nalezljivih bolezni, podhranjenost in podobna stanja.

V drugo skupino lahko uvrstimo gospodarsko razvitejše države sveta, kamor prištevamo tudi Slovenijo. Le-te poleg drugih značilnosti spremlja tudi pojav staranja prebivalstva. Povzročilo ga je med drugim izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev, večja izobraženost ljudi, izboljšanje zdravstvenega stanja in ne nazadnje tudi podaljševanje povprečnega trajanja življenja, hkrati pa je napredek povzročil tudi vrsto drugih sprememb v družbenem in ekonomskem okolju. Vse to pa spremlja še nizka rodnost v teh državah, včasih celo tako nizka, da je posledica tega negativna rast prebivalstva.

Številčna srednja generacija, rojena v povojnih desetletjih, začenja prestopati prag tretje generacije. Njej pa sledi bistveno manjša populacija, ki ne zagotavlja stopnje rodnosti, ki bi dolgoročno zagotavljala obnovitev naroda. Stopnja rodnosti, ki še zagotavlja, da število prebivalstva ostaja enako, je 2,1 otroka na žensko. V številnih članicah EU je stopnja okoli 1,5, v Sloveniji pa celo samo 1,2 otroka na žensko, kar je med najnižjimi znotraj EU. Pri novih članicah in kandidatkah za vstop v EU je rodnost nižja od preostale Evrope, med katerimi je izjema le Turčija, kjer naj bi se po ocenah prebivalstvo med letoma 2005 in 2030 povečalo za 25 odstotkov.

Starostno mejo je navzgor pomaknil tehnološki razvoj skupaj z dejavniki, kot so višji standard in s tem spremembe v načinu življenja, razvoj preventivne dejavnosti na področju zdravstva, kakovostnejše zdravstveno stanje prebivalstva ter boljše higienske razmere, spremembe v načinu življenja, moderno zdravljenje, sodobna zdravstvena nega ter rehabilitacija. Premalo rojstev pa se kaže kot posledica boljše oziroma višje izobraženosti žensk in posledično želje po poklicni karieri, stroškov vzdrževanja otrok, sprememb v običajih glede porok in ločitev in v zadnjem času prav gotovo tudi nezanesljivosti trajnejših oblik zaposlitve.

1.3 Posledice staranja

Posledice staranja so številne in razdeljene na ekonomske, zdravstvene, družbene ter kulturne. Proces staranja prebivalstva povzroča spreminjanje razmerja med ekonomsko aktivnimi in vzdrževanimi, povečuje se starost ob upokojitvi, podaljšuje se obdobje izobraževanja in povečuje se aktivnost žensk. Spremenjena struktura pa vpliva tudi na politične razmere in volilne rezultate, saj se povečuje politični vpliv starejših ljudi (Malačič, 2003, str. 249), čemur smo bili lahko priča tudi ob zadnjih volitvah, ko je prav stranka upokojencev na koncu prevesila jeziček na tehtnici.

Staranje prebivalstva bo v prihodnje vplivalo predvsem na nekatera področja socialne varnosti (Stropnik, 2000, str. 85):

- starostno strukturo prebivalstva, predvsem aktivnega,
 - trg dela (stopnjo brezposelnosti, migracije, plače ...),
- delovanje pokojninskega sistema,
- zdravstveno varstvo,
- storitve na področju socialnega varstva (dolgotrajno nego in oskrbo starih in kronično bolnih),
- izpostavljenost prebivalstva revščini in socialni izključenosti,
- obseg in strukturo stroškov socialnega varstva.

Najbolj opazne ekonomske posledice staranja populacije delimo predvsem v dve veliki skupini:

- porast izdatkov za pokojnine ter zdravstveno in socialno varstvo ter nego starejših;
- zmanjšano število delovno sposobnega prebivalstva (Kraigher, 2003, National Research Council, 2001, Reday-Mulvey, 2005).

Nenavadno hitra rast starejše generacije, ki nima primere v zgodovini, je povzročila povečano povpraševanje po strokovnjakih in storitvah za starajočo se generacijo. Daljše življenje in s tem starost ne sme pomeniti zmanjšanja kakovosti življenja. Starejšim ljudem, ne glede na mesto bivanja, mora biti omogočeno, da živijo kar najbolj neodvisno, upošteva njihovo zdravstveno stanje in sposobnost za samostojno življenje, kajti tudi ta starostna skupina, enako kot vse ostale, ima pravico do spoštovanja človeškega dostojanstva, zasebnosti, lastnega sloga ter predvsem do socialne varnosti.

Kot posledica staranja se kaže pojav, ko nenadoma istočasno živi v razširjenih družinah tudi do pet generacij, vendar večinoma odraslih ljudi in le redko otrok. Medtem pa sta mlajša in srednja generacija prezaposleni, da bi lahko skrbeli za svoje starejše sorodnike. Hkrati se zaradi hitrega tehnološkega razvoja čedalje bolj izgublja tudi prenos znanja in informacij s starejših na mlajše, ki je bil tako značilen v preteklosti.

Sčasoma bo vse pogosteje prihajalo do situacije, ko osebe znotraj družine, z izjemo partnerja, zaradi vse manj rojstev ne bodo imele sorodnikov različnih generacij. Zavedati se je treba, da

se bodo ljudje starali vse dlje in dlje, kajti življenjska doba se neprestano podaljšuje. Obenem ljudje postajajo vse bolj izobraženi in jim obstoječe oblike varovanja starejših ne bodo več zadoščale.

Z drugačnimi potrebami in zahtevami bodo ljudje, ki se starajo danes, želeli več. Med drugim bodo želeli ostajati v svojem domu čim dlje, kot bo to mogoče. Ne bodo si želeli le daljšega življenja, temveč si bodo želeli kakovostno starost. Želeli si bodo varne starosti, saj lahko ob vse šibkejši socialni strukturi pričakujemo tudi vse večji porast kriminala. In na tem mestu zopet lahko poudarimo potrebo po dnevni centrih za varovanje starih ljudi.

Staranje prebivalstva vpliva na družbeni in ekonomski razvoj posamezne države. Staranje pomeni povečevanje števila in deleža upokojencev med prebivalstvom, s čimer se spreminja razmerje med aktivno in vzdrževano populacijo. Posledice se kažejo tako na gospodarskem kot na socialnem razvoju države. S spreminjanjem razmerja na škodo aktivnega prebivalstva se slabšajo možnosti ekonomskega razvoja države. Vse manjši je delež tistih, ki bi lahko ustvarjali bruto domači proizvod, s tem pa se slabšajo tudi možnosti gospodarske rasti in zagotavljanje materialnih pogojev za višjo raven socialne in zdravstvene varnosti.

Hkrati mora ta relativno manjša skupina prebivalstva namenjati vse več sredstev za socialno šibkejšo oziroma za socialne transfere, kot so: otroški oziroma starševski dodatki, socialne pomoči in dajatve, nadomestila za čas brezposelnosti in dajatve iz pokojninskega ter invalidskega zavarovanja, v veliki meri pa tudi za zdravstveno zavarovanje. Še leta 1990 je vsak aktivni prebivalec v Sloveniji vzdrževal okrog 0,9 neaktivnega prebivalca, kamor štejemo otroke, nezaposlene, osebe brez dohodka ter upokojence. Le 4 leta kasneje se je to razmerje povečalo na 1,3 osebe.

Precejšen del starejše populacije živi le od pokojnine, pri čemer opazimo, da je veliko število starejših na robu revščine, saj več kot polovica vseh upokojencev prejema mesečne dohodke nižje od povprečnih mesečnih prejemkov. Z ekonomskega stališča prej omenjenemu sledi nizka kupna moč tega segmenta populacije, le-ta pa ima vpliv na manjše povpraševanje, proizvodnjo in počasnejšo rast bruto domačega proizvoda. Med ekonomske posledice staranja bi lahko šteli vrsto stroškov, ki jih namenja družba prek posameznih programov za potrebe starejše populacije.

Poleg pokojnin med stroške štejemo tudi npr. dodatek za postrežbo in nego, ki ga izplačuje Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije in ga prejema v glavnem pripadniki starejše populacije. Naslednji strošek so oskrbnine in socialna oskrba ter zdravstvena nega v domovih za starejše občane. V Sloveniji v domovih za starejše občane živi nekaj več kot 14.000 ljudi, kar je le tretjina vseh, ki bi si želeli oziroma bi potrebovali tovrstno pomoč. Oboji stroški skupaj so leta 2002 v Sloveniji dosegali več kot 53 milijard SIT oziroma okrog 0,9 odstotka bruto domačega proizvoda.

Potrebe na teh področjih naraščajo celo hitreje kot potrebe po zdravstvenih storitvah. Iz tega lahko sklepamo, da staranje prebivalstva ni le demografski pojav, ampak povzroča določene socialne in ekonomske spremembe in zahteve po njihovem reševanju. V razvitem svetu kar 25 odstotkov ljudi, starejših od 60 let, potrebuje pomoč pri vsakodnevni negi ali oskrbi. Od tega nekaj več kot polovica potrebuje le delno pomoč, preostali del pa veliko nege in pomoči. V Sloveniji je ljudi, starejših od 60 let, okoli 400.000, kar pomeni, da cca 40.000 ljudi potrebuje relativno veliko oskrbe.

Iz podatkov OECD Health Data (tabela 2) je razvidno, da so potrebe populacije, starejše od 65 let, po zdravstvenih storitvah bistveno večje od populacije od 0 do 64 let. Bistvene razlike

so tudi med posameznimi državami, kar je posledica razlik v razvitosti sistemov zdravstvenega varstva. Pri tem pa ne gre le za finančna sredstva, ampak tudi za večje potrebe po raznih zdravstvenih storitvah in drugih bonitetah, ki jih zagotavlja zdravstveni sistem. Vse to je povezano z večjimi potrebami po zdravstvenih zmogljivostih, kot so zdravstveni kadri, bolnišnice, ambulante, oprema in razna sredstva za zdravljenje.

Ta skupina ljudi je torej odvisna od drugih oseb. Njihove potrebe se največkrat nanašajo predvsem na storitve socialne oskrbe, ki jim jih ne morejo zagotavljati svojci oziroma člani družine. Običajno so te potrebe pri posamezniku, ko se pojavijo, trajne in vse večje, zato govorimo o potrebi po dolgotrajni negi in oskrbi. Njena zahtevnost in časovni obseg se z leti in nadaljnjim staranjem običajno povečujeta in lahko trajata do konca življenja. Zato je dolgotrajna nega tisto področje, ki združuje različne veje zdravstvenih in socialnih področij, če želi zagotoviti popolno oskrbo.

Tabela 2: Mnogokratnik potrebnih sredstev za osebe, starejše od 65 oziroma 75 let, v primerjavi z osebami v starosti od 0 do 64 let v gospodarsko razvitejših državah.

Država	Leto, na katero se nanaša podatek	Mnogokratnik stroška na osebo 65 in več let in na osebo od 0 do 64 let	Mnogokratnik stroška na osebo 75 in več let in na osebo od 0 do 64 let
Avstralija	1993	4,09	5,86
Francija	1991	2,96	3,73
Kanada	2000	5,36	7,66
Nemčija	1994	2,68	3,17
N. Zelandija	1998	4,33	6,41
Japonska	1997	4,90	5,70
Švedska	1990	2,83	3,43
Švica	1991	4,00	5,70
V. Britanija	1997	3,35	4,62
ZDA	1995	4,60	6,40

Vir podatkov: OECD Health Data, Credes, Paris 2003.

Zaradi trendov, povezanih s staranjem in starostjo, imajo gospodarsko razvite družbe pred seboj povsem nove izzive. Poiskati bodo morale načine za zadovoljevanje vse večjih zahtev in potreb starejše populacije. Ta populacija bo želela in potrebovala nove programe in pristope, saj starosti ne bo moč več enačiti z boleznijo. Poleg bolezni, ki je za starejšo populacijo pogostejša, pa to skupino prebivalcev mnogokrat spremljajo osamljenost, onemoglost, nesposobnost poskrbeti zase pri opravljanju svojih življenjskih funkcij, pri vzdrževanju telesne higiene, pri gospodinjskih opravilih in podobnih aktivnostih.

Spopasti se je treba z vprašanji, kot so na primer, ali bi vse manjše število zaposlenih lahko vzdrževalo in zadovoljevalo vse potrebe starejših, kako ravnati, da potrebe starejših ne

«sesujejo» zdravstvenega sistema, kako pomagati starejšim, da ostanejo neodvisni od pomoči drugih, kako usposobiti in pripraviti družino za zagotavljanje pomoči in nege starejšim, ko jo bodo potrebovali, in kako doseči čim večjo kakovost življenja oseb v visoki starosti.

V Sloveniji prihaja do tako imenovanega paradoksa podaljševanja življenjske dobe in hkratnega zgodnjega upokojevanja, kar kažejo tudi številke v demografski strukturi zaposlenih. V Sloveniji delavci v starostni strukturi od 15 do 24 let predstavljajo 6,1 odstotka vse delovne sile, v Evropski uniji pa 11 odstotkov, kar pomeni, da bo staranje delovne sile v Sloveniji še bolj izrazito. Hkrati imamo v Sloveniji izredno nizko stopnjo zaposlenosti oseb v starostni skupini od 55 do 64 let, saj z okoli 30 odstotki zaposlenih v tej starostni skupini sodimo na rep držav Evropske unije (Dimovski & Žnidaršič, 2008).

Vzroke za takšno razmerje med zaposlenimi generacijami v Sloveniji gre, med drugim, pripisati pospešenemu upokojevanju na začetku 90-ih let, ko so se na ta način blažile težave brezposelnosti. Posledično se že nakazuje razvoj nove veje managementa, in sicer managementa starostnikov. Podjetja se sicer zavedajo, da bodo spremembe potrebne, vendar večina izmed njih ukrepa počasi ali sploh ne.

1.4 Management starostnikov

Žnidaršičeva (2008, str. 56) nam kot ožji pomen managementa starosti posreduje razumevanje tega pojma kot "načrtovanje in udejanjanje strategije aktivnega staranja na ravni organizacije, ki se osredinja na zadržanje starejših zaposlenih v delovnem procesu in na podaljšanje njihovega aktivnega življenja." Hkrati pa dopušča izraz management starostnikov znotraj managementa starosti, saj meni, da samega managementa starostnikov ni moč obravnavati izolirano od celotne problematike.

To novo vejo managementa v slovenskem prostoru v svoji doktorski disertaciji predstavlja Žnidaršičeva (2008, str. 9), njen "namen pa je preučiti področje managementa starosti v slovenskem prostoru ter na tej osnovi oblikovati model managementa starosti, ki bo slovenskim organizacijam služil kot osnova za oblikovanje svojih lastnih modelov. /.../ Ključni namen je tudi promoviranje managementa starosti med slovenske organizacije."

In kot še pravi (2008, str. 62): "Najpomembnejši cilji managementa starosti se vsekakor osredotočajo na podaljševanje delovno aktivnega obdobja zaposlenosti starejših, kar zahteva preoblikovanje delovnega življenja in povečanje atraktivnosti dela za vsakega posameznika. Vsi akterji, organizacije, posamezniki so soodgovorni za uspešno konsolidacijo staranja in delovnega življenja."

Doslej se je srednja generacija upokojevala zgodaj, v povprečju večinoma pod 60. letom starosti. Ker pa se življenjska doba neprestano podaljšuje, se daljša tudi čas, ki ga ljudje preživijo v pokoju. Čeprav se zaposlenost starega prebivalstva v Sloveniji veča, pa še vedno precej zaostajamo za Evropsko unijo (Hvalič Touzery, 2007b).

Staranje prebivalstva bo vsekakor imelo občuten vpliv na gospodarstvo, zato Evropska unija že išče rešitev staranja delovne sile s konceptom aktivnega staranja. Države prek zakonodaje in podjetja z ustreznimi instrumenti spodbujajo starejše, da bi ostajali čim dlje delovno aktivni. Povečanje zaposlenosti starejših ljudi je del lizbonske strategije. Severne in baltske

države so 50-odstotno zaposlenost starejših presegle že leta 2004 in s tem tudi cilj Sveta Evrope, medtem ko so Avstrija, Slovaška, Poljska in Slovenija še vedno pod 30 odstotki (Dimovski, 2008).

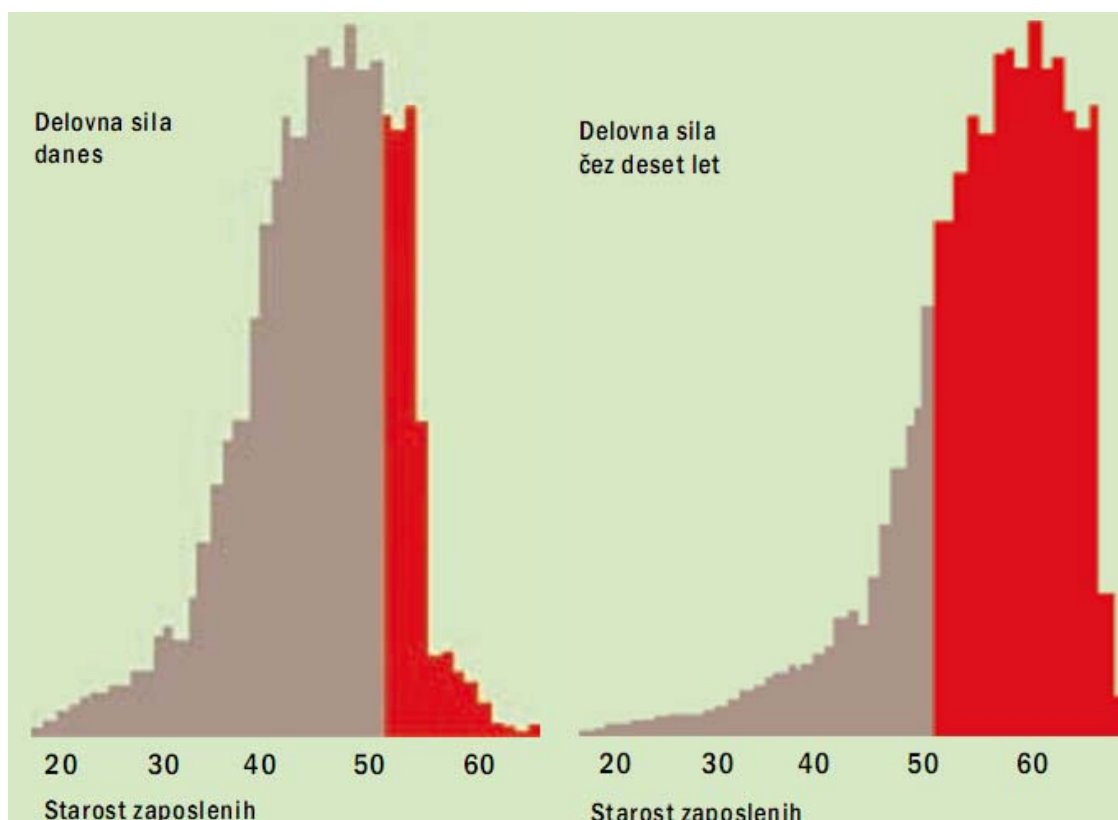
Ključno vlogo bodo morala v teh časih odigrati podjetja s prilagajanjem delovnih aktivnosti in okolja starejšim zaposlencem na tak način, da si bodo le-ti preprosto želeli delati dlje. Delovna okolja bodo morala biti prilagojena starejšim in njihovim potrebam: večji monitorji, ergonomsko oblikovano pohištvo, prilagoditev delovnega časa, razbremenitev delovnih obveznosti in podobne oblike pomoči (Dimovski, 2008).

Dimovski (2008) meni: "Instrumente managementa starostnikov lahko združimo v šest področij delovanja delodajalcev. Kljub njihovi medsebojni povezanosti pa velja poudariti, da najboljše rezultate dosežemo na tistem področju, ki je za podjetje najbolj pereče:

- preoblikovanje ustaljenih konceptov managementa v zvezi s staranjem in starejšimi zaposlenimi tako znotraj kot tudi zunaj podjetja;
- uveljavljanje procesov managementa znanja, kjer gre za identificiranje, zanimanje, uporabo, zadrževanje, izmenjevanje organizacijskega znanja ter orodij za usposabljanje in razvoj zaposlenih;
- razvoj orodij managementa zdravja ter razvoj sistema zagotavljanja mentalnega, fizičnega in emocionalnega zdravja starajočih se zaposlenih;
- oblikovanje in zagotavljanje ustreznega delovnega okolja in fizičnih orodij ter pripomočkov, ki zagotavljajo starejšim zaposlenim mobilnost in funkcionalno učinkovitost;
- management medgeneracijskih razmerij;
- preoblikovanje celotne funkcije ravnanja z ljudmi pri delu (HRM)."

Slika 1 nam kaže, za koliko naj bi se v 10 letih postarala zaposlena populacija. Današnja povprečna starost zaposlenega se giblje nekje med 40. in 50. letom, medtem ko bo čez 10 let ta starost poskočila nad 50 let. Zatorej bodo imela resnično konkurenčno prednost pred drugimi tista podjetja, ki bodo znala delovna mesta prilagoditi tej populaciji in hkrati izkoristiti njihov potencial, znanje in izkušnje.

Slika 1: Delovna sila danes in čez 10 let

Vir: *Harvard Business Review*, februar 2008.

2 OBLIKE VAROVANJA STAREJŠIH V SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI

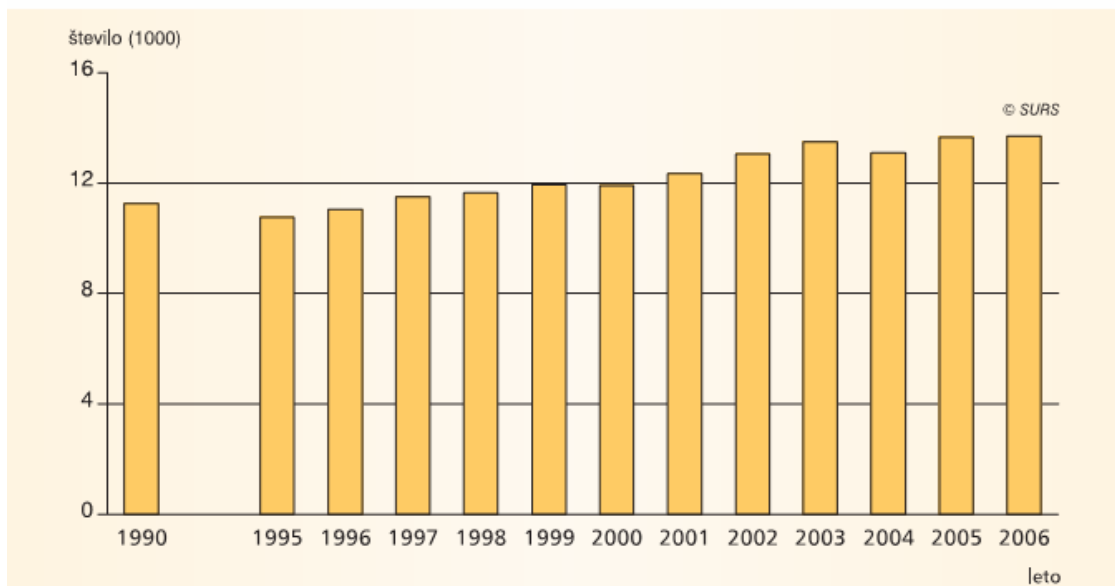
2.1 Kratak pregled zgodovine in aktualno stanje v Sloveniji

Varstvo starostnikov ima v Sloveniji 100-letno tradicijo in je v svojem zgodovinskem razvoju doživelo številne spremembe. Sprva so se tovrstne ustanove imenovalе ubožnice. Nekatere izmed njih so bile v kasnejših letih prenovljene in delujejo v sodobnejši različici še danes, druge pa so zaradi postavitve novih ustanov oz. njihove dotrajanosti ukinili. Za ena najstarejših domov na Slovenskem veljata Dom za starejše v Mengšu ter Dom za starejše v Slovenskih Konjicah.

V letu 2006 je bilo v Sloveniji 69 domov za starejše, od tega 13 s koncesijo ter 8 enot za posebne oblike varstva odraslih znotraj domov za starejše in njihovih dislociranih enot. Domovi za starejše so v Sloveniji polno zasedeni, v letu 2006 je v njih bivalo 13.699 oskrbovancev, zmogljivosti v socialnovarstvenih zavodih pa zadoščajo le za namestitvev

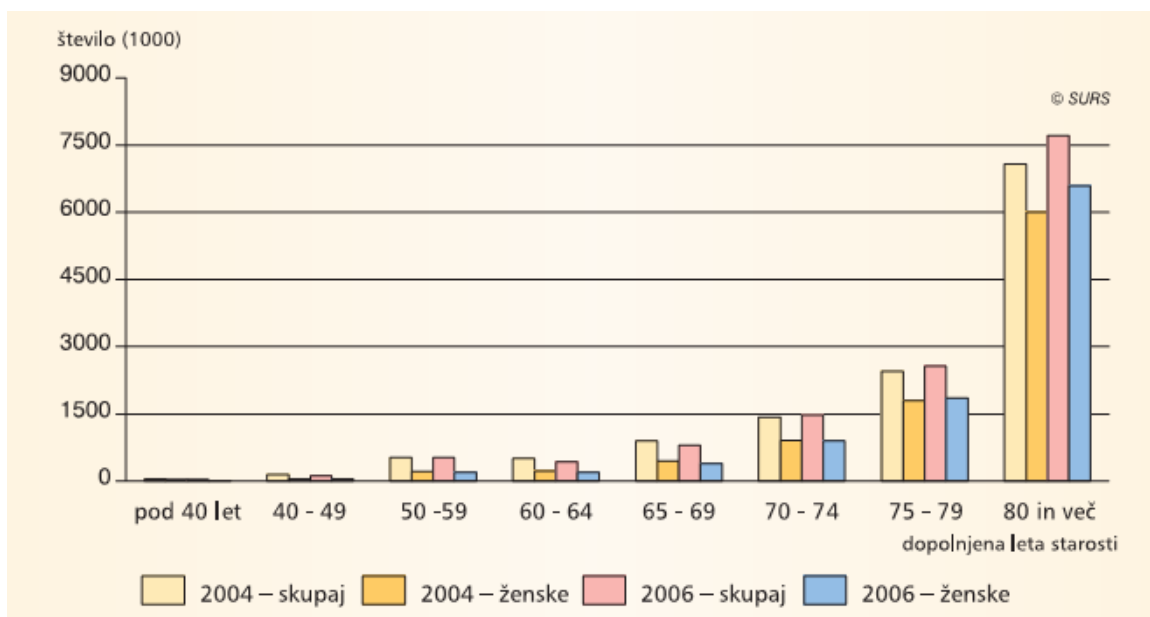
približno 4 odstotkov prebivalcev, starih 65 let in več. Skoraj tri četrtine vseh prostih kapacitet so v letu 2006 zasedale ženske. Med oskrbovanci je bilo v tem letu skoraj 60 odstotkov oseb starih 80 let in več.

Slika 2: Oskrbovanci v domovih za starejše, Slovenija, 1990, 1995–2006

Vir: Statistični urad RS, 2008.

Slika 3: Oskrbovanci v domovih za starejše po spolu in dopoljenih letih starosti, Slovenija, 2004 in 2006

Vir: Statistični urad RS, 2008.

Število prošelj za sprejem narašča iz leta v leto in v letu 2006 je bilo ugodno rešenih prošelj le slabih 19 odstotkov od oddanih skoraj 23.000 prošelj. Posledično so vrste čedalje daljše, čeprav naj bi ministrstvo s podelitvijo koncesij, z obnovami in novogradnjami v letu 2008

zagotovilo približno 1.000 novih mest. Najpogostejši razlog za sprejem v dom je starost oskrbovancev ali njihova bolezen.

Zdravo socialno okolje, kot je na primer življenje v družinskem okolju, lahko ohrani starejše ljudi mnogo dlje v mentalni in fizični kondiciji. Raziskava združenja SHARE, katerega glavna naloga je razumevanje staranja ter razumevanje, kako staranje vpliva na posameznike znotraj različnih evropskih držav, kaže, da nekaj več kot polovica starejše populacije v evropskih državah živi sama, približno četrtnina jih živi z zakoncem oziroma partnerjem, preostanek, to je približno 16 odstotkov, pa živi s svojci.

Deleži se seveda razlikujejo od države do države. Več tistih, ki živijo na stara leta s svojci, je v mediteranskih državah, kjer je delež med dobrimi 20 odstotki in slabimi 40 odstotki, medtem ko med severnjaki, torej Švedi, Danci in Nizozemci, živi s svojci le okoli 5 odstotkov starejših prebivalcev. Rezultat je pričakovan glede na dosegljivost domov za starejše, ki so mnogo dostopnejši v severnih državah ter glede na mednarodne kulturne razlike, saj vemo, da je v državah na jugu, predvsem v Grčiji in Španiji, mnogo bolj razvita medsebojna skrb za družinske člane.

V Evropski uniji velja pravilo, da je treba zagotoviti oskrbo in nego v socialnih in zdravstvenih ustanovah za cca 5 odstotkov prebivalstva, starega nad 65 let. Kapacitete domov v Sloveniji so blizu tem številkam, vendar neprestano prihaja do presežnega povpraševanja po nastanitvah. Poglavitni razlog je v rasti deleža starega prebivalstva, delno pa tudi v zmanjšani vlogi družine pri skrbi za stare družinske člane ter zmanjšanju sosedске oskrbe.

Načeli, ki se jih upošteva in spoštuje pri sprejemanju starejših ljudi v institucionalne ustanove, sta predvsem:

- Tistim starim ljudem, ki ne morejo več živeti v individualnih gospodinjstvih, je nujno treba omogočiti prebivanje v domovih za starejše osebe. Po mednarodnih merilih je treba v takih domovih predvideti mesta vsaj za 5 odstotkov ljudi, starih nad 65 let.
- Razvijati je treba domove kombiniranega tipa, v katerih naj bi našli vso potrebno oskrbo in nego razmeroma zdravi in tudi bolni oskrbovanci, razen težje telesno in duševno prizadetih ter neprilagodljivih oseb, za katere bi morali urediti posebne domove.

Institucionalno varstvo starejših ljudi se v Sloveniji izvaja predvsem prek domov za starejše. Večinoma so domovi še vedno javni socialno varstveni zavodi in opravljajo svojo dejavnost kot javno službo, čeprav se srečujemo s povečevanjem števila tovrstnih zasebnih ustanov. Običajno imajo domovi ločen bivalni in negovalni del, kar pomeni, da v bivalnem delu običajno bivata v sobi največ dve osebi, v negovalnem delu pa je število stanovalcev večje.

Dejavnost domov spremljajo in nadzirajo: ministrstvi, pristojni za področje socialnega in zdravstvenega varstva, socialna inšpekcija, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije ter računsko sodišče. Domovi morajo imeti zagotovljeno tudi notranjo in zunanjo revizijo poslovanja. Pritožbe v zvezi z izvajanjem dejavnosti je mogoče urejati prek pristojnih organov domov in ministrstva, odgovornega za socialne zadeve.

V prihodnosti bo potreben poseben poudarek na organiziranju storitev čim bližje domačemu okolju, saj je treba usklajeno načrtovati tako razvoj institucionalnega varstva kot tudi mrežo pomoči v okolici bivanja. Z izboljšanjem socialne oskrbe je možno zagotoviti, da lahko stari

ljudje sami, njihovo okolje in solidarnost v bivalnem okolju poskrbijo, da popolna socialna oskrba v ustanovi sploh ni potrebna.

Med institucionalne ustanove sodijo poleg domov za starejše še:

- dnevni centri, ki v Sloveniji trenutno delujejo znotraj domov za starejše,
- varovana stanovanja, ki v Sloveniji zaenkrat še niso zaživela, kot bi morda lahko, če jih v bližnji preteklosti ne bi zaznamovale razne afere,
- nepridobitne prostovoljne organizacije (Rdeči križ, Karitas ...).

Poleg tega so v Sloveniji v manjši meri stari ljudje deležni še naslednjih storitev:

- pomoč na daljavo; oblika pomoči starejšim, invalidnim in bolnim na daljavo, ki deluje prek telekomunikacijske povezave – tako imenovani rdeči gumb,
- pomoč na domu; običajno to vrsto storitev zagotavljajo občine in je zunaj okvira javne službe. Z njo pa je starejšim, bolnim in invalidom zagotovljena pomoč v obliki dostave hrane, negovanja na domu, nakupovanja prehranskih izdelkov ter pomoči pri čiščenju bivalnih prostorov.

Poleg zgoraj naštetih pa se po zgledu ostalih evropskih držav v Sloveniji že pripravljajo, in sicer na različnih nivojih:

- Medgeneracijska središča; krajevno medgeneracijsko središče je izvorni model za sinergijsko povezavo vseh političnih, civilnih in drugih programov, služb, organizacij in drugih subjektov, ki so v krajevni skupnosti pomembni za kakovostno staranje in solidarno sožitje med tremi generacijami. Vodi ga strokovna služba, ki skrbi za informiranost, izobraževanje in ozaveščanje posameznikov, družine ter celotne skupnosti o potrebah in možnostih na področju staranja (Ramovš, 2008).

Eno prvih takšnih središč v Evropi naj bi vzpostavili v Zavodu A. M. Slomška v Mariboru, kjer nameravajo poleg starejših vključiti tudi vrtec, osnovno šolo, gimnazijo, študentski in dijaški dom ter ljudsko univerzo. V centru želijo zgraditi Hišo življenja, v kateri bi ponujali različne programe, ki naj bi ustrezali potrebam starih ljudi oz. tretje generacije. Hiša življenja naj bi nudila sodoben koncept hišnih skupnosti, kjer naj bi bivalo skupaj maksimalno dvanajst oseb. Poleg celodnevne varstva starih ljudi želijo ponuditi tudi dnevno varstvo, kratkotrajno varstvo, varovana stanovanja ter različne medgeneracijske programe.

Drugo podobno medgeneracijsko središče je pod imenom »Sožitje generacij« v pripravi v občini Komenda, kjer občinska uprava, še posebej gospa Viki Drolec kot predsednica Medgeneracijskega društva Komenda, v sodelovanju z gospodom Jožetom Ramovšem, predstojnikom Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo, namenja ogromno svoje energije temu projektu.

- Stanovanjske zadruge; v posamezni stavbi naj bi živelo več posameznikov ali parov, ki bi si lahko medsebojno pomagali. Po potrebi lahko v takšnem objektu živijo tudi mlajši svojci, ki starejši generaciji nudijo svojo pomoč.
- Oskrbniške družine; le-te sprejmejo od enega starostnika do manjše skupine starostnikov v svojo oskrbo. V realnosti se ta praksa le redko izvaja, saj je problem že

v skrbi za lastne svojce, še toliko bolj pa za tuje ljudi. Občasno pa se mlade družine naselijo v domovih starejših ljudi, ki jim kot protiuslugo za skrb nudijo življenje v njihovem domu.

- Hišne skupnosti; eno hišno skupnost sestavlja sedem oskrbovancev in tri hišne gospodinje. Posebne negovalne ter zdravstvene storitve opravljajo zunanji izvajalci. Ta način skrbi za starejše so precej uspešno uvedli v Nemčiji, medtem ko v Sloveniji še čakamo nanje.

Domovi za starejše poleg zadovoljevanja osnovnih fizičnih potreb skrbijo tudi za dobro počutje varovancev z različnimi kulturnimi in družabnimi programi, z rekreacijo oziroma telesno vadbo za njihovo boljše fizično počutje ter negovanje medsebojnih prijateljskih odnosov. Pri vključevanju starejših v institucionalno varstvo je zelo pomembno sodelovanje svojcev, ki jim s svojo prisotnostjo in pomočjo ter drobnimi pozornostmi olajšajo vključevanje v novo življenjsko okolje.

Tovrstne ustanove se financirajo predvsem z oskrbninami, ki jih plačujejo oskrbovanci sami. Če to ni mogoče, na pomoč najprej priskočijo svojci, kasneje pa tudi državne ustanove. Država je poleg družine najbolj poklicana k skrbi za stare in ostarele osebe, kar lahko uresničuje z ustanavljanjem ustreznih ustanov in služb. Za to starostno skupino bo morala država pripraviti nove programe in pristope glede na potrebe starajoče se populacije, saj je v domove sprejeta le tretjina vseh, ki bi si sprejem želeli oziroma ga potrebovali. Hkrati so ti ljudje ne samo osamljeni in nesposobni sami poskrbeti zase pri opravljanju osnovnih življenjskih aktivnosti ter vzdrževanju osebne higiene, ampak potrebujejo pomoč pri reševanju njihovih osnovnih potreb po socialnih storitvah.

Nekaj domov za starejše med svojimi storitvami nudi tudi dnevno varstvo oziroma se pripravljajo, da bi v kratkem razširilo svojo dejavnost, saj se vodilni dobro zavedajo porajajoče se problematike oziroma priložnosti dodatnega zaslužka. Poleg domov za starejše se na tovrstne storitve pripravljajo tudi podjetje Zora plus, d. o. o, ki je doslej delovalo na področju socialnega varstva z osnovno dejavnostjo izvajanja storitev socialnega servisa na domu strank.

2.2 Stanje v Evropski uniji

Danes med Evropejci, starejšimi od 70 let, ki imajo vsaj enega živega otroka, le 15 odstotkov živi z otrokom v skupnem gospodinjstvu. Odstotek se takoj poveča, če meje »sobivanja« razširimo na življenje v isti hiši, in sicer na 29 odstotkov in kar na 49 odstotkov, če vključimo soseščino v oddaljenosti enega kilometra in le 16 odstotkov oseb, starejših od 70 let, živi od svojega otroka oddaljenih več kot 25 kilometrov (Share, 2005, str. 166).

Cilj večine držav Evropske unije je omogočiti čim daljše samostojno bivanje starejšim osebam v lastnem domovanju. Nekatere države, kot so na primer Nemčija, Nizozemska in Finska, zagotavljajo starim ljudem pomoč pri adaptaciji stanovanj in odstranitvi gibalnih ovir s subvencijami, da bi s tem zadržale starostnike v lastnih domovanjih čim dlje, kot je mogoče.

2.2.1 Švedska

Švedska je država s precej dolgo tradicijo reševanja stanovanjskega problema starostnikov. Že davnega leta 1571 je morala družba, po zakonu, poskrbeti za izgradnjo bivališč za stare ljudi. Prvotno so bile to skromne kočice, kasneje so začeli graditi sirotišnice, kjer so bili stari ljudje naseljeni skupaj s sirotami in duševno prizadetimi ljudmi. Načrtno so domove za stare ljudi začeli graditi v 20. stoletju, in sicer so že leta 1940 imeli 1.400 domov.

V 70-ih letih prejšnjega stoletja so Švedi začeli z izgradnjo servisnih hiš, v katerih so imeli varovanci možnost najeti stanovanjsko enoto. Poleg tega je bil v hiši pogosto tudi dnevni center, v katerem so imeli zagotovljeno prehrano in družabne dejavnosti. Po 2. svetovni vojni je Švedska razvila enega obsežnejših sistemov zdravstvenega in socialnega varstva na svetu, ki je financiran s strani javnih služb, in sicer s strani lokalnih davčnih prihodkov, s strani državnih subvencij in s plačilom uporabnikov.

Odgovornost za skrb za ostarele je na Švedskem breme javnih financ, s čimer so svoji razbremenjeni skrbi za svoje stare sorodnike. Praviloma naj bi stari ljudje na Švedskem živeli doma, če pa ne zmorejo sami skrbeti zase, jim je po zakonu omogočeno bivanje v eni od naslednjih bivanjskih oblik: stanovanja za stare ljudi, stanovanjski domovi, servisne hiše, domovi za stare ljudi, negovalni domovi, skupinsko bivanje, pomoč na domu ter dnevni centri.

Na Švedskem ima večina občin organizirane dnevne centre v smislu prostorov, kjer imajo starejši ljudje možnost medsebojnega druženja, oskrbe z dnevnimi obroki ter izvajanja raznih dejavnosti in aktivnosti. Dnevne centre vodijo starostniki sami in jih prilagajajo svojim željam in potrebam. Prevoz v centre in domov je organiziran kot dopolnilo javnega potniškega prometa, ki je prilagojen starejšim in težje gibljivim osebam.

2.2.2 Avstrija

Pri naših severnih sosedih je za področje socialnega varstva pristojno ministrstvo za socialne zadeve, medtem ko je skrb za starejše v pristojnosti posamezne dežele. Podobno kot na Švedskem imajo tudi v Avstriji organizirane različne oblike pomoči, in sicer varstvo starejših v ustanovi, ki je lahko tudi samo začasno, mobilno pomoč na domu, dostavo hrane, stanovanja za starejše, sosedsko pomoč ter dnevne centre.

Dnevni centri so podobno kot v Sloveniji običajno organizirani v okviru zasebnih ali javnih domov za starejše. Centrov je malo, saj se je v preteklosti izkazalo, da ni prave potrebe po tovrstnih ustanovah. Morda je razlog tudi v tem, da so ustanove za starejše manjše od slovenskih, stanovalci imajo v njih več zasebnosti. Hkrati pa so zgradbe locirane v okolju, kjer so starostniki živeli tudi pred tem in zato ne čutijo tolikšne spremembe ob selitvi iz domačega okolja.

Avstrija ponuja dva inovativna projekta skrbi za stare ljudi, in sicer:

- »Nastanitev v zameno za pomoč«; izvajata ga društvo starih ljudi GEFAS in združenje Univerze v Gradcu. Stari ljudje, ki živijo v večjih stanovanjih, študentom v zameno za pomoč pri vsakodnevni opravi zagotovijo sobo.
- Bivanje stare osebe pri družini s kmetijo; v tem primeru gre za oskrbniške družine. Oskrbnik je dolžan pridobiti certifikat za oskrbovanje starih ljudi, hkrati pa kmetija ne sme biti glavni vir zaslužka družine. Obstajajo natančna določila, kaj je treba

zagotoviti oskrbovancu: npr. lahko dostopna ločena soba, prost dostop do vrta, možnost uporabe alarmnega sistema itd. (Hörl, 2004, str. 40–43, Hvalič Touzery, 2007c).

2.2.3 Nemčija

V Nemčiji je starostnikom zagotovljenih več načinov pomoči pri premagovanju njihovih težav, ki spremljajo to življenjsko obdobje.

Dnevna nega je organizirana v sklopu tako institucionalne oskrbe kot nege na domu. Vključuje dostavo hrane (angl. *meals on wheels*), ki zagotavlja topel obrok tistim starostnikom, ki niso sposobni skrbeti sami zase. Poleg običajnih obrokov lahko izbirajo med različnimi dietami ter različnimi cenovnimi razredi obrokov – od klasičnih do nadstandardnih kot tudi različnih diet. Mestne uprave subvencionirajo obroke starostnikom z nizkimi dohodki.

Obiskovanje starostnikov in podobne storitve so namenjene socializaciji starostnikov z namenom preprečevanja socialne izolacije. Velikokrat se namreč v tem obdobju srečujemo tudi z ovrednotitvijo in takrat je še posebej pomembno, da se žalujoči svojec kljub žalosti čim prej vključi nazaj v družbo. Običajno se aktivnosti socializacije izvajajo kot prostovoljno delo s strani javne uprave, župnišč in različnih skupnosti.

Ena izmed pomoči je tudi klic v sili (angl. *emergency call system*), tako imenovani rdeči gumb, ki daje starostnikom občutek varnosti v primeru akutnih zdravstvenih težav. Tehnična podpora je zagotovljena iz sredstev zdravstvenega zavarovanja. S pritiskom na gumb se starostnik poveže s komunikacijskim centrom, ki mu nudi pomoč. Tisti starostniki, ki so bili že v prejšnjem obdobju življenja aktivni na različnih področjih, od športa, kulture do umetnosti in podobno, pa se imajo možnost tudi v tem obdobju zbirati v posebnih klubih za seniorje (angl. *senior clubs*).

Poleg prej naštetih oblik pa imajo starejši Nemci tudi različne možnosti nastanitev. Ena od možnosti je subvencioniranje adaptacije stanovanja, s čimer se odstranijo »gibalne« ovire in omogoči sobivanje različnih generacij pod eno streho. Naslednja možnost so varovana stanovanja za starostnike s potrebo po večji negi in varnosti. Ta stanovanja so opremljena z dvigali, primernim dostopom do zgradbe ter varovalnim sistemom, ki vključuje klic v sili, dnevno nego, svetovalne in socialne delavce. Način najema oziroma nakupa je enak kot pri običajnih stanovanjih. In ne nazadnje so tu še tako neprofitni kot tudi privatni domovi za starejše.

2.2.4 Finska

Finska je velika in redko naseljena država, ki ima med vsemi evropskimi državami največ starih ljudi. Za oskrbo starih ljudi so odgovorne komune z vsemi oblikami oskrbe. Cilj finske starostne politike je pomagati starejšim ljudem k boljši funkcionalni sposobnosti, neodvisnemu življenju in aktivni vključitvi v socializacijo. Za izvajanje so zadolžene mestne uprave, ki zagotavljajo potrebne zdravstvene in socialne storitve, ki jih ta populacija potrebuje. Lahko jih zagotavljajo v lastni režiji ali pa najemajo od sosednjih mestnih uprav ali privatnih izvajalcev.

Starejši naj bi bili sposobni varno živeti na svojih domovih oziroma v domačem okolju kar se da dolgo. Po potrebi se jim zagotovi odstranitev morebitnih ovir ter vključitev potrebnih elektronskih naprav za varnejše in boljše življenje. Nastanitvene usluge in institucionalna nega se zagotovita le tistim starostnikom, ki sami oziroma s pomočjo svojcev ali znancev niso sposobni skrbeti zase. Institucionalna oskrba pa vključuje domove za starejše ter bolnišnično nego. Lahko je celodnevna ali samo delna, kratkotrajna ali dolgotrajna.

2.3 ORGANIZACIJA DNEVNEGA VARSTVA ZA STAROSTNIKE

2.3.1 Razlogi za organiziranje dnevnega centra za starostnike

Povečevanje števila družin brez otrok, zmanjševanje rojstev in porok ter zviševanje števila ločitev, povečevanje števila samskih oseb in zmanjševanje večgeneracijskih bivalnih enot je le nekaj dejstev, ki nakazujejo zmanjševanje družine in njene vloge. Starejši zaradi življenjskih okoliščin pogosto ostajajo sami – nekateri ovdovijo, drugim se odselijo otroci in takrat se pogosto začne obdobje osamljenosti. Le majhen del starejše populacije ostane po upokojitvi socialno aktiven v smislu izvajanja prostovoljne dejavnosti, skrbi za starejše ali hendikepirane osebe, pomoči lastni družini, prijateljem ali sosedom, obiskovanja raznih tečajev in izobraževanj, udeležbe v športnih, kulturnih in drugih klubih oziroma društvih ali morda politiki.

Napačno je takrat čakati, da se bo pojavil nekdo in te potegnil iz kroga osamljenosti. Taki ljudje, čeprav so še povsem sposobni skrbeti zase, potrebujejo pomoč, ki jim jo lahko, poleg strokovnjakov, nudi dnevni center, kjer se imajo možnost družiti z vrstniki ter se ukvarjati z aktivnostmi, ki jih zanimajo. In tako lahko naenkrat dobijo novo »družino«, ki jim povrne smisel življenja.

V današnjih razmerah vladajo med tremi generacijami predsodki in stereotipna gledanja, saj se med seboj po večini sploh ne poznajo. Medtem ko so bili v preteklosti stari ljudje poglaviti vir informacij, znanja in veščin za mlajši dve generaciji, pa danes le težka sledijo hitremu tehnološkemu razvoju, ki mu vlada vse mlajša generacija. Prav tehnološki razvoj pa je povzročil, da se je porazgubila bistvena sestavina podoživljanja smisla starosti, ki je v prenosu spoznanj in izkušenj na mlajše generacije. Prav ta dejstva nas navajajo na to, da je potrebno čim hitreje ustvarjanje pogojev za boljše medgeneracijsko spoznavanje, komuniciranje in povezanost, ki bi pripomogli ustvarjati nove osnove za medgeneracijsko solidarnost.

Selitev v dom za starejše za stare ljudi ne pomeni samo spremembe bivališča, temveč tudi strah pred izgubo, predvsem pred izgubo samostojnosti. Težavo lahko olajšamo s tem, da v novi dom vnesemo osebne predmete oskrbovanca, še lažje pa bi bilo, če bi staremu človeku omogočili postopno navajanje na selitev. Eden izmed načinov bi lahko bilo obiskovanje dnevnega varstva za starostnike. S tem bi se oseba počasi navajala na odsotnost od doma, sprva le čez dan, postopoma pa bi se morda lažje odločila za spremembo načina življenja, če bi bilo to potrebno.

Prednostna področja, ki jih opredeljuje Strategija kot globalne cilje v okviru trajnostnega razvoja človeških virov in skrbi za vse generacije, so med drugim:

- skrb za ustvarjanje razmer za aktivno vključevanje tretje generacije v proces dela in zaposlovanja,
- skrb za izvajanje storitev in programov socialnega varstva na področju staranja in sožitja generacij,
- skrb za vzgojo in izobraževanje mlade in srednje generacije za kakovostno sožitje s starimi ljudmi ter za primerno vseživljenjsko učenje ter izobraževanje za starejše,
- sodelovanje pri skrbi za rast nove solidarnosti med generacijami in za kakovostno preživetje družbe z velikim deležem starega prebivalstva,
- usmeritev raziskovanja in znanosti na področje staranja, starosti in sožitja med generacijami,
- usmerjanje prostorskega planiranja za tako stanovanjsko in javno ureditev, ki bo primerna za življenje in delo starih ljudi,
- razvoj sodobnih komunikacijskih sredstev po meri starih ljudi in njihovo udeležbo pri vsakdanji rabi teh sredstev,
- tak razvoj prometa, ki bo omogočal gibljivost in udeležbo starih ljudi ter skrb za učinkovito zaščito starih ljudi pred nasiljem in zlorabami.

Izpostaviti velja problematiko oskrbe starih ljudi. V preteklosti so za ostarele in bolehe svoje skrbeli člani njihovih družin. Dandanes se je vloga družine spremenila in zato družine, običajno ženske, ne bodo mogle prevzemati celotne povečane skrbi za oskrbo starih ljudi. Iz prej povedanega pa lahko povzamem, da v razvitih državah narašča trend oziroma želja po čim trajnejši oskrbi starih ljudi na njihovem domu. Posledično se odpirajo možnosti za razvijanje novih modelov pomoči družinam.

Naj na kratko povzamem razloge, ki govorijo v prid organiziranju oziroma ustanovitvi dnevnega varstva ali tako imenovanega »vrta« za starostnike kot samostojne ustanove:

- družina kot osnovna celica, katere vloga bi bila skrb za starostnika, izginja zaradi razlogov, kot so npr.: zmanjševanje števila rojstev, povečevanje števila samskih oseb in zmanjševanje večgeneracijskih bivalnih enot;
- starejši ljudje, zaradi vdovstva ali zgolj zato, ker se mladi od njih odselijo, ostanejo sami in osamljeni;
- težko sledenje hitremu tehnološkemu razvoju, ki mu vlada vse mlajša generacija;
- le majhen del starejše populacije ostane po upokojitvi socialno aktiven v smislu izvajanja prostovoljne dejavnosti, skrbi za starejše ali hendikepirane osebe, pomoči lastni družini, prijateljem ali sosedom, obiskovanja raznih tečajev in izobraževanj, udeležbe v športnih, kulturnih in drugih klubih oziroma društvih ali morda politiki;
- strah pred trajno selitvijo, kot je npr. selitev v dom za stare;

- podaljševanje obdobja, ki ga star človek lahko preživi v krogu svoje družine;
- pridobivanje novih znanstev in prijateljstev.

2.3.2 Dejavnost in lokacija

Dejavnost ustanove bi bila osredotočena na preživljanje prostega časa starostnikov in osnovno nego le-teh. V ustanovi bi se zbirali upokojeni ljudje, ki bi bili še dovolj vitalni in ne bi potrebovali poglobljene ali dolgotrajne zdravstvene oskrbe. Namen tovrstne ustanove je predvsem preživljanje prostega časa, popestrenega z različnimi vsakodnevnimi aktivnostmi, v družbi svojih vrstnikov, oziroma varovanje starostnikov, ki imajo manjše težave s samostojnim bivanjem. V ustanovo bi sprejemali predvsem zdrave varovance, stare 65 let in več.

Nekateri izmed njih so še povsem vitalni in si le želijo preživljati čas skupaj z vrstniki, spet drugi se doma pogosto počutijo osamljene in si želijo družbe ali pa le varnega okolja, kjer bi lahko počakali, da se njihovi mlajši svojci vrnejo z dela. Pri nekaterih se pojavljajo težave, kot je starostna izguba spomina ali socialna izolacija, in je že z vidika varnosti mnogo bolje, tako zanje kot za svojce, da čas, ko bi bili sicer sami v praznem stanovanju, preživijo v okolju, kjer bo poskrbljeno tako za njihovo varnost kot tudi prehrano ter osnovno higieno. Hkrati pa se bodo v tem času družili s sorodnimi ljudmi in imeli možnost sodelovati v različnih vsakodnevnih aktivnostih.

V stiski pa se v takšni situaciji ne znajde le starostnik, temveč tudi družina, s katero človek živi, ali pa sorodniki, ki skrbijo zanj, saj jih vsakodnevno med službenim časom skrbi, ali je z njihovim starejšim sorodnikom vse v redu. Da ni morda padel/-a, mu/ji je morda slabo, je ugasnil/-a plin, elektriko, ne bo odpiral/-a nepoznanim osebam, se bo spomnil/-a, kje stanuje, če se mu/ji bo zahotelo iti na sonce ali po nakupih?

Na ta način svojci ne bi bili vsakodnevno v skrbeh, kaj se dogaja doma v času njihove odsotnosti. Pomirjeni bi se lahko posvetili svojemu delu in pozabili na skrbi, enako kot takrat, ko v vrtcu oddajo svoje najmlajše in se na poti z dela vrnejo ponje v varno zavetje. S tem bi bila mlajša generacija razbremenjena vsakodnevnih skrbi ter bi lahko prispevala večji delež pri ustvarjanju lastnega dela in družbenega produkta.

Ustanova bi nudila dnevno oskrbo starostnikom. V oskrbo bi bilo zajeto zadostno število obrokov z zdravo prehrano, prilagojeno starostnikom. Starostnikom bi bila ponujena organizacija različnih aktivnosti, s katerimi bi tej generaciji popestrili preživljanje prostega časa tako v družbi svojih vrstnikov kot tudi mladine. Kot dodatne storitve bi zavod nudil prevoz v dnevno varstvo in nazaj domov, spremljanje varovancev ob morebitnih zdravniških pregledih, prav tako fizioterapijo in ostale občasne dejavnosti, s katerimi bi bilo poskrbljeno za boljše počutje ter zdravje varovancev.

Kar pa je morda najbolj pomembno, je to, da bi se starostniki v popoldanskih ali večernih urah še vedno vsakodnevno vračali v domače okolje, kjer bi jih z veseljem pričakali njihovi najbližji, medtem ko bi bil njihov dan izpopolnjen z različnimi dejavnostmi. Tovrsten način preživljanja časa z vrstniki bi jim morda v prihodnosti prihranil marsikatero žalostno misel, ko bi se bili morda prisiljeni preseliti v eno izmed oblik celodnevne oskrbe.

Lokacija ustanove je nadvse pomembna. Ustanova mora biti locirana na lahko dostopnem mestu, kamor lahko prispejo še vitalni varovanci sami – peš, z mestnim potniškim prometom ali morebiti celo z lastnim prevoznim sredstvom. Še posebej je to pomembno za tiste varovance, ki želijo biti neodvisni od svojcev in organiziranega prevoza zavoda ali pa so morda težje gibljivi.

Tudi sicer mora biti tovrstna ustanova locirana v bližini urbanih naselij, kjer je koncentrirano večje število starostnikov in s tem olajšan dostop tudi za svojce, ki bi prevoz lahko opravili mimogrede na poti v službo. Pa vendar bi morala biti toliko umaknjena iz središča mesta na obrobje, da bi varovanci imeli možnost sprehodov v naravo, skrb za košček zemlje ob zavodu ali posedanje na vrtu. S tem bi hkrati preprečili, da bi se tudi tu srečevali z betonsko okolico današnjih mestnih središč in blokovskih naselij.

Smiselno bi bilo, da bi se ustanova nahajala v vsakem malce večjem kraju. Velikost same ustanove bi bila odvisna od števila starejše populacije v kraju in okolici. Zelo pomembno s socialnega vidika se namreč zdi, da ljudje svojo starost preživljajo v bližini svojega doma. Tam, kjer jim je domač pogled na bližnje gore, kjer so jim poznane gozdne poti in kjer na sprehodu še vedno lahko srečujejo znane obraze.

Ustanova mora imeti urejen dostop v nadstropja za težje gibljive starostnike ali pa se mora nahajati v pritličnem objektu, zagotavljati mora dovolj prostorov tako za prehranjevanje, higieno ter vsakodnevne aktivnosti. Običajno starostniki potrebujejo »varstvo« v času, ko so njihovi najbližji odsotni zaradi lastnih obveznosti. Glede na to bi bilo dnevno varstvo organizirano ves dan z izjemo prenočevanja, ki pa se ponuja kot dodatna storitev v času, ko se sorodniki odpravijo na počitnice in starostnik ostane sam doma.

Prisotnost ne bi bila časovno omejena. Prihajanje in odhajanje bi bilo odvisno od potreb in želja posameznikov. Nekaterim bi zadoščalo že nekajurno druženje z vrstniki ali sodelovanje pri raznih aktivnostih, medtem ko bi drugi prihajali le na kosilo, preostali pa tukaj preživeli ves čas, ko bi bili sicer sami v lastnem stanovanju.

2.3.3 Interesne dejavnosti ter zaposlovanje starostnikov

Število zaposlenih v tovrstni ustanovi je odvisno od števila in opravilne sposobnosti varovancev. Vsekakor je potreben vodja zavoda oziroma direktor, ki bi skrbel za samo organizacijo in vodenje ustanove, ter negovalke oziroma oskrbovalke, katerih število je odvisno od števila in zdravstvenega oziroma fizičnega stanja varovancev.

Da bi starostniki v tej ustanovi imeli občutek koristnosti, bi kar nekaj dejavnosti lahko opravljali sami ali s pomočjo usposobljenih zaposlenih. Kuhanje ter skrb za kuhinjo, skrb za vrt in gojenje zelenjave, manjša vsakodnevna čiščenja bi tako prav lahko prepustili v zavod prihajajočim starostnikom. Seveda vse to pod pogojem, da bi si sami tega želeli. Od njihovega sodelovanja pri organizaciji dela bi bila odvisna tudi cena oskrbe.

Eno izmed prednostnih področij Strategije je skrb za vzgojo ter izobraževanje mlade in srednje generacije za kakovostno sožitje s starimi ljudmi ter za primerno vseživljenjsko učenje in izobraževanje – tudi na tem področju bi bil poudarek. Za izboljšanje medgeneracijskega povezovanja in sodelovanja bi v vsakodnevne aktivnosti vključevali zainteresirane dijake in študente različnih smeri: tako bodoče fizioterapevte, gerontologe,

psihologe, andragoge, študente različnih drugih zdravstvenih smeri, študente umetniških smeri kot tudi vse tiste, ki bi zgolj želeli svoj prosti čas deliti s starimi ljudmi.

Fizično aktivni ljudje po navadi živijo dlje in so na splošno veliko bolj zdravi od svojih neaktivnih vrstnikov. Seveda z aktivnostjo ni mišljena vsakodnevna nekajurna rekreacija, ampak tistim manj aktivnim zadoščajo že nekajminutne aktivnosti večkrat dnevno. Sem ne štejemo le teka, kolesarjenja, igranja tenisa in podobno, kar je vsekakor dobrodošlo za tiste starostnike, ki so bili tudi sicer vse življenje precej dejavni. Prenekaterim, ki se tudi sicer v življenju niso ukvarjali prav veliko s športom, pa zadošča že sprehod, delo na vrtu in podobne lažje dejavnosti.

Prenekateri človek se ob upokojitvi naenkrat nekako ne znajde v preobilici prostega časa, pa vendar vemo, da so prav upokojenci ponavadi tisti, ki »nikoli nimajo časa«. Zato bi ustanova za svoje varovance organizirala različne interesne dejavnosti, primerne tej generaciji. Poleg športnih oziroma rekreativnih dejavnosti pa bi bil čas, ki bi ga ljudje preživljali v »vrtcu«, namenjen tudi kulturnim, kreativnim, izobraževalnim in mnogim drugim aktivnostim. Aktivnosti bi bile organizirane ves delovnik, varovanci pa bi prisostvovali le na lastno željo pri kateri koli, ki bi ga zanimala.

Že pri sami organizaciji zavoda, tako kot tudi organizaciji teh dejavnosti, bi vključevali čim več starostnikov, da bi jim s tem vzpodbujali občutek koristnosti. Mnogo ljudi se ob izključitvi iz rednega delovnega okolja počuti prikrajšane in nenadoma nekoristne, v tem okolju pa bi lahko nadaljevali svoje delo v malce drugačni obliki oziroma manjšem obsegu ali pa se zgolj ukvarjali z dejavnostmi, ki jih v času posvečanja svojim karieram niso uspeli razvijati. V tabeli 3 in 4 so našteje nekatere dejavnosti, ki se zdijo primerne za osebe tretje generacije.

Tabela 3: Pomoč starejšim pri vključevanju v dejavnosti zunaj »vrtca« za starejše

<i>Pomoč starejšim pri vključevanju v zunanje dejavnosti</i>	
Varovanje in pomoč otrokom	V tujini se starostnike, ki so dovolj vitalni, zaposli ob začetku šolskega leta, ko pomagajo otrokom na prehodih čez cesto oziroma jih spremljajo na poti domov iz šole. Prav to bi lahko, s pomočjo bližnjih šol, vključevali v dodatno dejavnost, kot je pomoč najmlajšim. S tem bi tisti starostniki, ki le poredko vidijo svoje vnučke ali pa jih morda sploh nimajo, prišli tudi do novih življenjskih izkušenj ob druženju z najmlajšo generacijo. Morda bi lahko bili najmlajšim tudi v pomoč pri izdelovanju domačih nalog, v dogovoru s šolami in vrteci pa bi lahko od časa do časa obiskali najmlajše in z njimi podelili svoje spomine o svojem aktivnem življenju.
Kratkotrajne sezonske zaposlitve	V sezoni določenih opravil bi se lahko dogovorili z bližnjimi kmetijami za pomoč pri lažjih kmečkih opravilih. Prav tako v podjetjih, kjer opravljajo lažja rutinska opravila, takšna pomoč v času visoke sezone ne bi bila odveč.

Tabela 4: Interesne dejavnosti »vrtca« za starejše

<i>Interesne dejavnosti "vrtca" za starostnike</i>	
Pomoč pri pripravi obrokov	Varovanci, z veseljem do gospodinjskega dela, bi se lahko zaposlili v kuhinji tako pri pripravi vsakodnevnih obrokov kot tudi pri pripravi ozimnice iz zelenjave in sadja, pridelanega na vrtovih, ki bi jih sami obdelovali. V nadaljevanju dopuščam možnost prodaje izdelkov – biopridelane ozimnice, peciva, sadja, zelenjave ...
Kreativne delavnice	Mnogo ljudi v času, ko si ustvarjajo kariero, sanjari tudi o različnih kreativnih dejavnostih, ki pa jih zaradi pomanjkanja časa običajno ne uspejo realizirati. Tukaj, v času, ko so izpregli iz različnih dnevnih obveznosti, bi se lahko posvetili slikanju, izdelovanju glinenih izdelkov, ročnemu delu, mizarjenju, modelarstvu, vrtnarjenju, kuhanju in podobno.
Knjižnica, predstave, predavanja	Že v času obratovanja zavoda bi varovanci lahko skupaj obiskovali knjižnico ter razne predstave in razstave. Od časa do časa pa bi obisk kulturnih prireditev lahko organizirali tudi v večernem času, kar bi še popestrilo njihovo vsakodnevno rutino. Za lažji dostop do vsakodnevnih informacij bi varovance seznanili tudi z uporabo interneta in osnovami uporabe osebnih računalnikov. Organizirali bi predavanja z različnih področij, kot so zdravstvena preventiva in kurativa, zavarovanje, pravni nasveti, zaščita pred nasiljem, in o podobnih, tej populaciji zanimivih temah.
Fizioterapija, telovadba	Da bi ohranili svoje telo v kar najboljši kondiciji, bi lahko poskrbeli v telovadnici, ki naj bi bila pripadajoči del zavoda, s pomočjo fizioterapevtov in strokovnjakov za razgibavanje z vajami za skupino tretje generacije.
Izleti, pohodništvo, ekskurzije	Za vse, ki bi si želeli tudi tovrstnih dejavnosti, bi organizirali sami ali pa s pomočjo bližnjih planinskih društev izlete na bližnje vrhove ter ekskurzije po bližnji in daljni okolici.
Medsebojna pomoč	Sčasoma bi se ob skupnem življenju v dopoldanskem času razvila prijateljstva in varovanci bi si po lastni želji nudili medsebojno pomoč tudi v času, ko ne bi bili v zavodu.
Vrtnarjenje	Lokacija zavoda mora biti takšna, da bi omogočala tudi vrtnarjenje in opravljanje lažjih del zunaj objekta, kjer bi varovanci v lepem vremenu lahko svoj čas preživljali ob gojenju zelenjave, sadnega drevja in cvetlic.

3 RAZISKAVA O VKLJUČEVANJU STAROSTNIKOV V ORGANIZIRANO OBLIKO DNEVNEGA VAROVANJA

3.1 Cilj in namen raziskave

Cilj in namen diplomskega dela je bilo ugotoviti, ali se ljudem organizirano dnevno varstvo zdi potrebno oziroma ali si takšne ustanove anketiranci želijo, in sicer tako zase kot za starejše svojce. Zanimalo me je tako mnenje glede njihovih lastnih potreb in želja kot tudi mnenje in želje o vključitvi staršev ali starejših sorodnikov v takšno obliko varovanja starejših. Poleg tega sem z anketo želela ugotoviti, ali različne demografske spremenljivke vplivajo na posamezne odgovore.

3.2 Metodologija

V raziskavi sem uspela zajeti 358 naključno izbranih anketirancev. Anketa je bila izvedena v septembru 2007. Vzorčenje je bilo opravljeno po principu »snežene kepe«. Vzorec je bil izbran na podlagi znanih elektronskih naslovov, katerih uporabniki so ankete posredovali naprej še svojim znancem. Večinoma so izpolnjene vprašalnike vračali po elektronski pošti. Starejšemu delu vzorca so bili vprašalniki posredovani v pisni obliki in v taki obliki tudi vrnjeni.

Anketa je sestavljena iz 23 vprašanj in je razdeljena na 4 tematske dele. Prvi del zajema 11 vprašanj, ki se nanašajo na demografska vprašanja glede spola, starosti, stopnje izobrazbe, statusa, velikosti kraja bivanja, bivanjske enote, velikosti gospodinjstva, števila otrok, še živečih staršev, števila vzdrževanih družinskih članov ter glede povprečnega neto dohodka na člana gospodinjstva. Drugi del ankete zajema 2 vprašanja o seznanjenosti oziroma poznavanju trenutno delujočih ustanov v Sloveniji in tujini. Tretji, osrednji, del ankete z 9-imi vprašanji išče odgovore na vprašanja o željah in potrebah anketirancev glede vključevanja v institucionalno varstvo za starostnike.

Četrty del ankete z enim, in sicer zadnjim, 23., vprašanjem, je bil namenjen starostnikom, ki so že vključeni v dom za starejše občane. Namen tega vprašanja je bil izvedeti, ali so starostniki zadovoljni z izbrano obliko varovanja ali pa bi se raje odločili le za dnevno varstvo, če bi jim bilo to ponujeno oziroma omogočeno. Med samim izvajanjem ankete sem se odločila ta del populacije izpustiti, ker so se celo mnogi starostniki, ki bivajo doma, pretirano vznemirili ob posameznih vprašanjih. Med ljudmi, ki si želijo starost preživeti v krogu svoje družine, je očitno še vedno prisoten strah pred selitvijo v domove za starejše občane. Menim, da sem kljub temu našla dovolj reprezentativen vzorec.

Odgovore sem analizirala s pomočjo statističnega programa SPSS. Vsi rezultati se nahajajo v prilogah, nekaj najpomembnejših pa je podrobneje prikazanih v naslednjem poglavju. Vpliv demografskih spremenljivk na odgovore na 12.–21. vprašanja sem dodatno analizirala s proceduro ANOVA v statističnem programu SPSS. Zanimalo me je, katere od demografskih spremenljivk imajo statistično značilen vpliv na porazdelitev odgovorov na posamezno vprašanje.

3.3 Rezultati raziskave

V nadaljevanju sledijo rezultati raziskave. Najprej predstavljam odgovore na demografska vprašanja, nato odgovore na vprašanja o poznavanju institucionalnih ustanov, ki delujejo v Sloveniji oziroma v EU. Nazadnje bom pojasnila, katere demografske spremenljivke imajo statistično značilen vpliv na odgovore o tem, ali bi bili ljudje pripravljeni vključiti sebe ali svoje starejše v organizirano varstvo za starostnike.

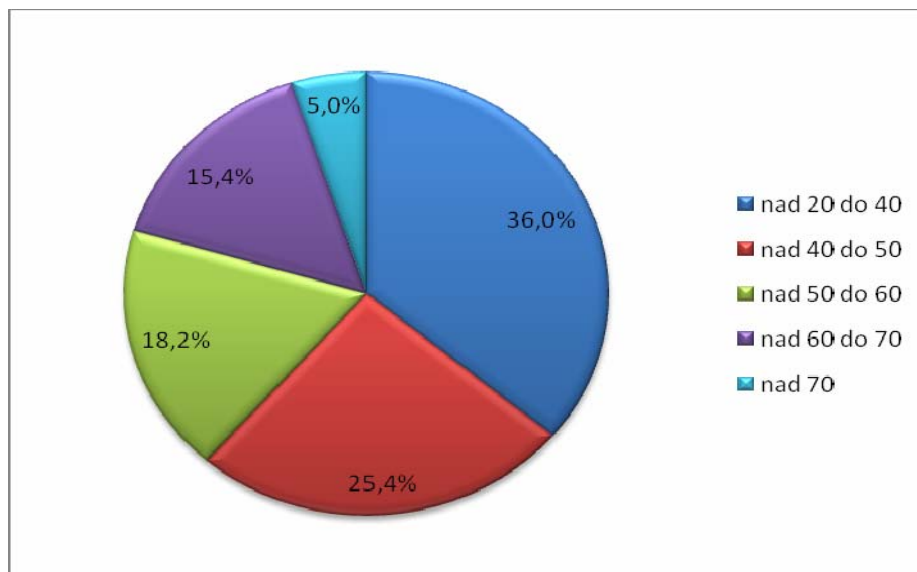
3.3.1 Demografske značilnosti vzorca

Strukturo anketirancev po spolu predstavlja 112 moških, kar je 31,3 odstotka vseh anketirancev, in 233 žensk, kar predstavlja 68,2 odstotka anketirancev. Dva anketiranca se glede spola nista opredelila. Iz podatkov pa je torej razvidno, da je na vprašanja odgovarjalo približno dve tretjini žensk in tretjina moških.

Slika 4 kaže, da je največ anketirancev starih nad 20 do 40 let, in sicer 129, kar je 36,0 odstotkov vseh anketirancev. Sledijo jim stari nad 40 do 50 let, ki predstavljajo 25,4 odstotka anketirancev, stari nad 50 do 60 let z 18,2 odstotka, nato sledijo nad 60 do 70 let stari anketiranci s 15,4 odstotka in zadnji nad 70 let stari anketiranci s 5,0 odstotki. Povzamem lahko, da je večina, kar 79,6 odstotka vseh anketirancev, stara nad 20 do 60 let ter da so anketiranci zadovoljivo porazdeljeni po različnih starostnih razredih.

Na podlagi procedure Oneway ANOVA, katere rezultati so natančneje razloženi pri razlagi odgovorov na vprašanja od 12. do 22., sem ugotovila, da je starost tista demografska spremenljivka, ki ima izmed vseh preučevanih, poleg višine povprečnega neto dohodka, največkrat zabeležen statistični vpliv na vprašanja, ki so zahtevala odgovore glede poznavanja institucionalnih ustanov in želje po vključitvi v organizirano varstvo.

Slika 4: Porazdelitev anketirancev po starosti

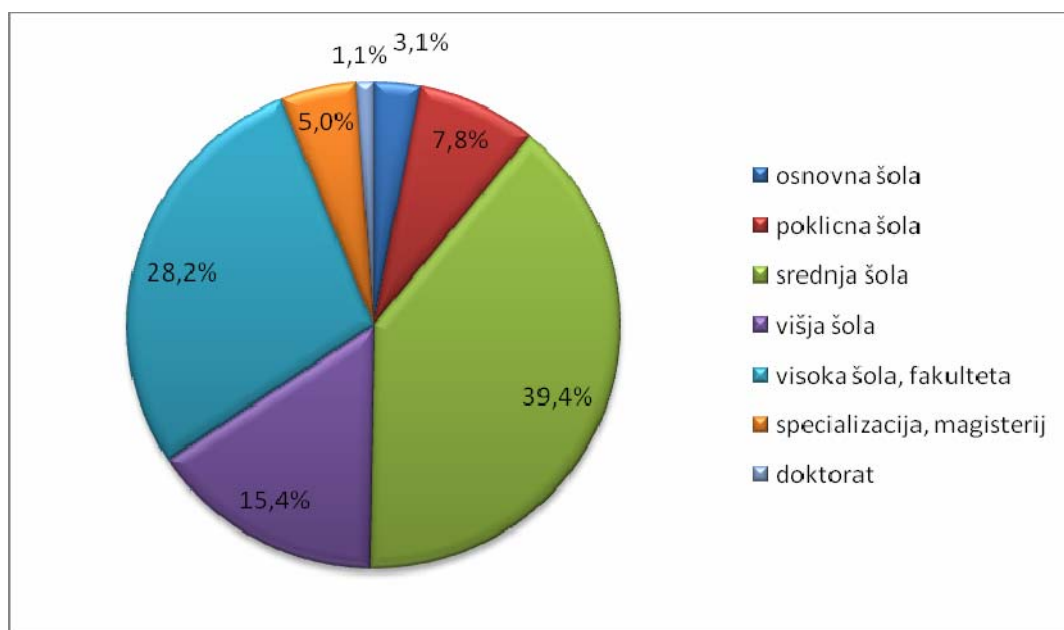

Vir: Raziskava, 2008

Pri starejših nad 60 let je bilo občasno zaznati odpor pri reševanju vprašalnika, še posebno, če so jim ga posredovali njihovi mlajši svojci, torej otroci ali vnuki. Kljub pojasnilom, da gre za reševanje vprašalnika za namen diplomskega dela, nekateri niso bili pripravljeni odgovarjati, saj je očitno prisoten strah pred selitvijo v domove za ostarele. Z veseljem pa je sodelovala skoraj vsa skupina, ki obiskuje predavanja zgodovine na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani.

V raziskavi so sodelovali anketiranci z različnimi stopnjami izobrazbe (slika 5). Na podlagi podatkov lahko ugotovimo, da ima 29 izmed vseh anketirancev, kar pomeni približno 11 odstotkov, končano osnovno ali poklicno šolo. 141 izmed 358 anketirancev (39,4 odstotka) je končalo srednjo šolo. Višjo šolo je končalo 55 (15,4 odstotka), visoko šolo ali fakulteto 101 (28,2 odstotka), specializacijo ali magisterij 18 (5 odstotkov) anketirancev in z doktoratom se ponaša 5 anketirancev, kar predstavlja 1,1 odstotka. Če na kratko povzamem, ima 178 anketirancev, torej 49,7 odstotka, najmanj višjo izobrazbo, 50,3 odstotka pa ima končano osnovno, poklicno ali srednjo šolo.

Slika 5: Porazdelitev anketirancev po izobrazbi

Vir: Raziskava, 2008

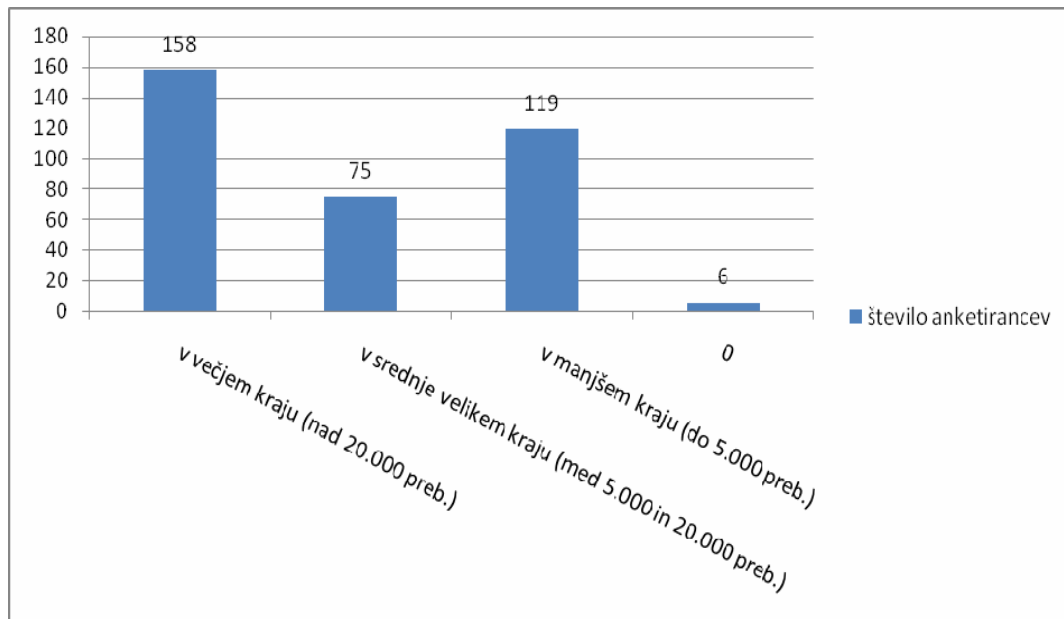
Struktura porazdelitve po statusu kaže, da je večinski del anketirancev, in sicer 251 izmed vseh, kar predstavlja 70,1 odstotka, zaposlenih. Sledijo jim upokojenci s 23,5 odstotka, v manjšini pa so študenti (3,6 odstotka), brezposelni (1,7 odstotka) ter drugi (1,1 odstotka).

Porazdelitev anketirancev glede na velikost kraja bivanja razberemo iz slike 6, ki nam pove, da 158 anketirancev, kar predstavlja 44,1 odstotka, prebiva v večjem kraju, kar pomeni kraj, ki šteje več kot 20.000 prebivalcev. Sledijo tisti, ki živijo v manjšem kraju (do 5.000 prebivalcev) s 33,2 odstotka ter z 20,9 odstotka tisti iz srednje velikih krajev (med 5.000 in

20.000 prebivalcev). O kraju bivanja se ni opredelilo 6 anketirancev, kar predstavlja 1,7 odstotka.

Na podlagi podatkov procedure ANOVA ugotavljam, da velikost kraja bistveno ne vpliva na odgovore anketirancev glede poznavanja institucionalnih ustanov in želje po vključitvi v organizirano varstvo, kar pomeni, da si vključitve želijo približno enako tako anketiranci, ki trenutno živijo v manjšem, kot tisti v srednjem ali večjem kraju.

Slika 6: Porazdelitev anketirancev po kraju

Vir: Raziskava, 2008

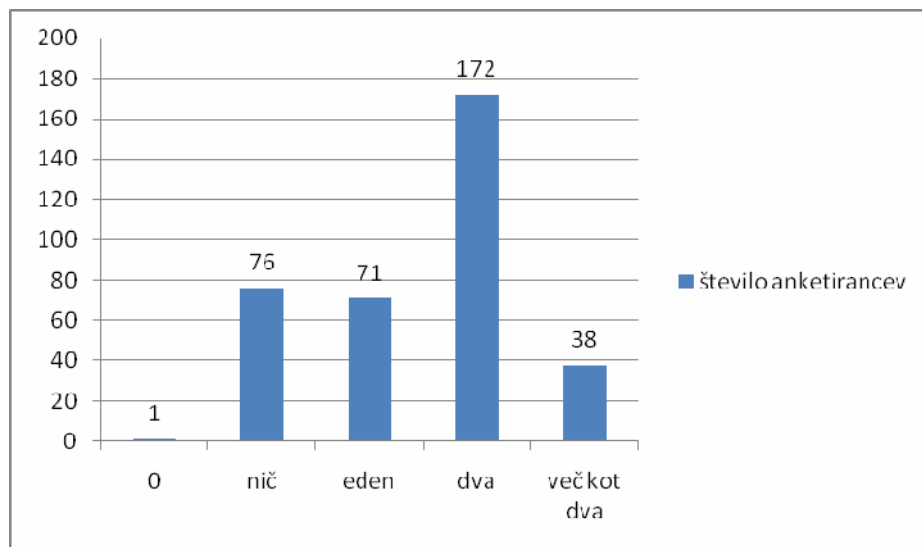
Porazdelitev spremenljivke po bivališču kaže, da več kot polovica anketirancev, in sicer 55,9 odstotka (200 anketirancev), živi v lastni hiši, sledijo anketiranci, ki živijo v bloku, z 29,9 odstotka, kar je 107 izmed vseh anketirancev, ter tisti, ki živijo v večstanovanjskih hišah (10,6 odstotka). Anketirancev, ki se niso opredelili pri tem odgovoru oziroma živijo kje drugje, je 3,7 odstotka. Na podlagi analize z ANOVO ugotavljam, da bivališče ne vpliva značilno na nobenega izmed odgovorov anketirancev glede poznavanja institucionalnih ustanov ali želje po vključitvi v organizirano varstvo, kar pomeni, da si vključitve želijo približno enako vsi anketiranci ne glede na trenutno obliko bivanja.

Na podlagi porazdelitve anketirancev po velikosti gospodinjstva, v katerem živijo, ugotavljam, da skoraj polovica vseh anketirancev, in sicer 46,9 odstotka, živi v gospodinjstvu skupaj z ožjo družino (otroci, starši). Sledijo anketiranci, ki živijo skupaj s partnerjem (21,5 odstotka), sami (12,8 odstotka), z 10,6 odstotka tisti, ki živijo s širšo družino (otroci, starši, stari starši), ter z 8,1 odstotka tisti, ki živijo kako drugače oziroma se niso opredelili.

Na podlagi rezultatov ANOVE lahko zapišem, da ima velikost gospodinjstva značilen vpliv na odgovore anketirancev glede pripravljenosti voziti svoje starejše sorodnike vsakodnevno v ustanovo, kjer bi v času njihove odsotnosti poskrbeli zanje. To pomeni, da vsi anketiranci niso enako zainteresirani prevažati svojcev vsakodnevno v organizirano obliko varstva.

Pri razvrstitvi spremenljivke po številu otrok (slika 7) je razvidno, da ima 48,0 odstotkov dva otroke, sledijo tisti brez otrok (21,2 odstotka), z enim otrokom (19,8 odstotka) in tisti z več kot dvema otrokoma (10,6 odstotka). En anketiranec se ni opredelil in predstavlja 0,3 odstotka. Rezultati ANOVE kažejo, da ima število otrok značilen vpliv na odgovore glede želje, da bi za starejše svojce, ki ne bi bili sposobni skrbeti zase, skrbel nekdo v času odsotnosti anketirancev, in na odgovore glede pripravljenosti voziti starejše svojce v dnevno varstvo.

Slika 7: Porazdelitev anketirancev po številu otrok

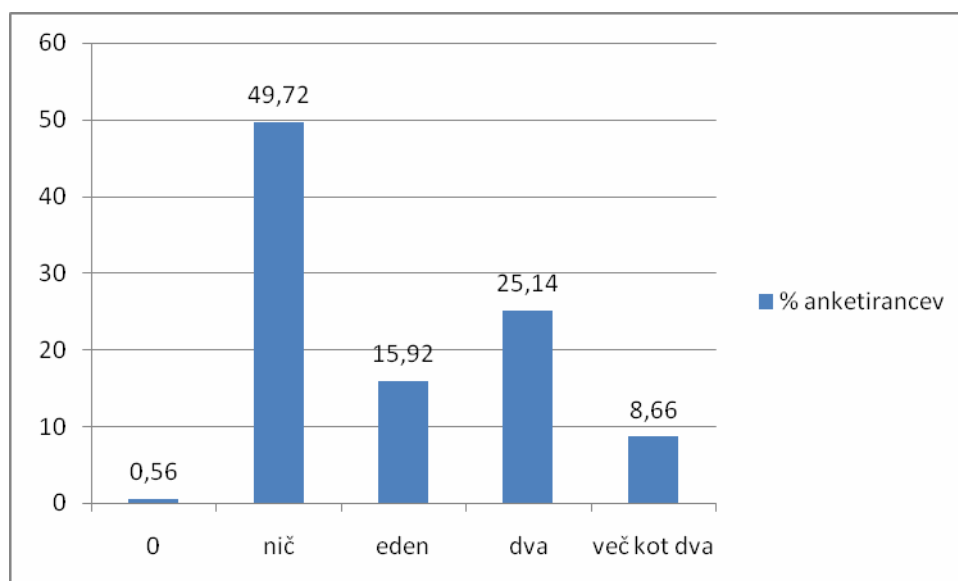
Vir: Raziskava, 2008

Iz analize lahko razberemo, da ima 253 anketirancev oziroma 70,7 odstotka živega vsaj enega od staršev, 100 anketirancev oziroma 27,9 odstotka pa nima več živih staršev. O vprašanju se ni opredelilo 5 anketirancev, ki predstavljajo 1,4 odstotka. Rezultati ANOVE pa kažejo, da obravnavana demografska spremenljivka statistično vpliva na vprašanji glede želje po vključitvi anketiranca v eno od ustanov, če mlajši sorodniki ne bi mogli skrbeti zanj/-o oziroma glede želje po varovanju anketiranca v času odsotnosti mlajših svojcev, v primeru, ko sami ne bi mogli skrbeti zase.

Iz slike 8 je razvidno, da 49,7 odstotka vseh anketiranih ne vzdržuje družinskih članov, kar je razumljivo, saj vemo, da se kar 36 odstotkov anketirancev nahaja v starostnem razredu nad 20 do 40 let in da je nad 20 odstotkov anketirancev starejših od 60 let. Za prvo skupino vemo, da se starostna meja odločanja za prvega otroka dviguje in je bila povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka leta 2007 kar 28,2 leta. V drugi skupini pa je starost že tako visoka, da imajo običajno otroci že svoje dohodke.

Sledijo tisti, ki vzdržujejo 2 družinska člana (25,1 odstotka), nato tisti, ki vzdržujejo enega družinskega člana (15,9 odstotka) in kot zadnji anketiranci, ki vzdržujejo več kot dva družinska člana (8,7 odstotka). O vprašanju se nista opredelila 2 anketiranca, ki predstavljata 0,6 odstotka.

Slika 8: Porazdelitev anketirancev po številu vzdrževanih družinskih članov

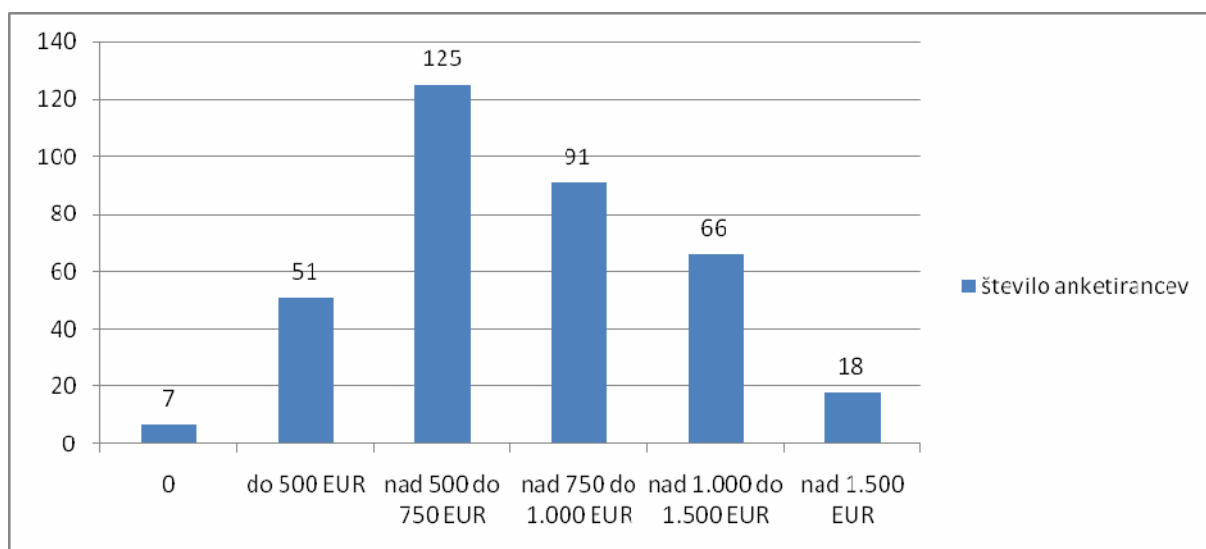
Vir: Raziskava, 2008

Slika 9 kaže, da 125 anketirancev oziroma 34,9 odstotka vseh anketiranih razpolaga z neto dohodkom nad 500 do 750 eur na družinskega člana. Sledijo anketiranci z nad 750 do 1.000 eur (25,4 odstotka), nato anketiranci z nad 1.000 do 1.500 eur (18,4 odstotka). Anketirancev z dohodkom v višini do 500 eur je 51 oziroma 14,2 odstotka ter 5 odstotkov anketirancev je tistih, ki razpolagajo z dohodkom, višjim od 1.500 eur na družinskega člana. Tudi pri tem vprašanju se nekaj anketirancev ni opredelilo, in sicer 7, kar predstavlja 2 odstotka vseh anketiranih.

Iz rezultatov ANOVE pa lahko razberemo, da povprečni neto dohodek na družinskega člana statistično značilno vpliva na večino izmed kasneje preučevanih vprašanj, in sicer:

- na poznavanje ponudbe organiziranega varstva starejših občanov,
- na vprašanje glede želje po vključitvi starejših sorodnikov v eno izmed organiziranih oblik varovanja, v primeru, da anketiranci, zaradi lastnih obveznosti, ne bi mogli skrbeti sami zanje,
- na vprašanje glede želje po vključitvi anketirancev samih v eno izmed organiziranih oblik varovanja, v primeru, da mlajši svojci, zaradi svojih lastnih obveznosti, ne bi mogli skrbeti sami zanje,
- na vprašanje glede želje, da bi za starejše svojce, ki ne bi bili sposobni skrbeti sami zase, skrbel nekdo samo v času anketirančeve odsotnosti,
- na vprašanje glede pripravljenosti voziti starejše svojce vsakodnevno v dnevno varstvo.

Slika 9: Porazdelitev anketirancev glede na povprečni neto dohodek na družinskega člana

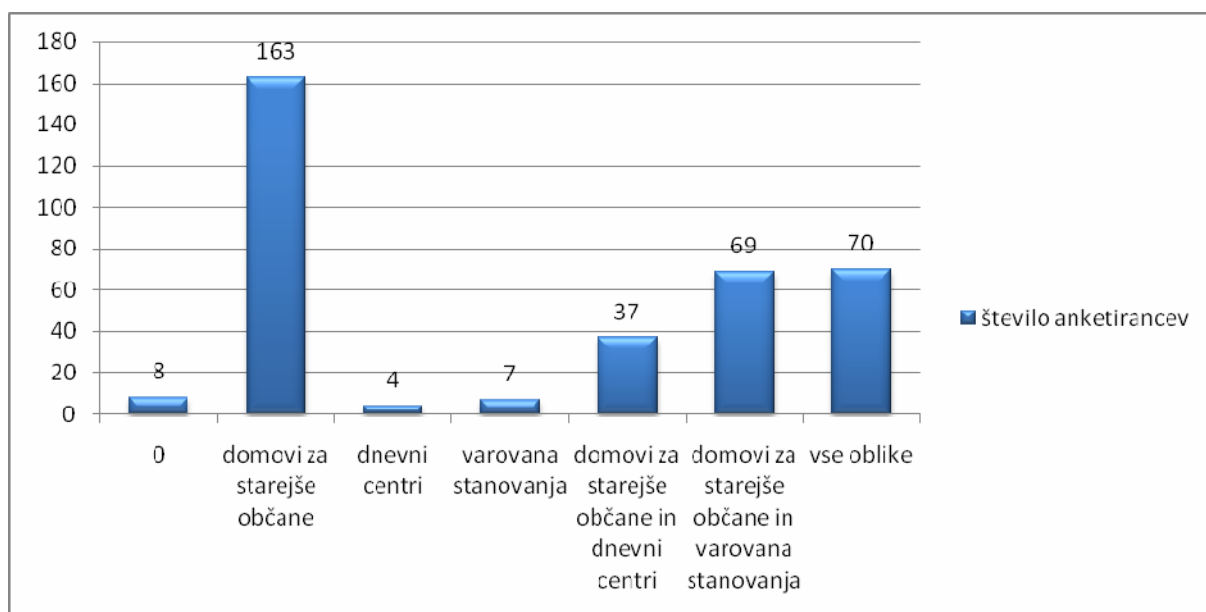

Vir: Raziskava, 2008

3.3.2 Poznavanje institucionalnih ustanov

Slika 10 nam daje odgovore na 12. vprašanje, in sicer o poznavanju ponudbe organiziranega varovanja starostnikov. Ponujeni odgovori so bili: domovi za starejše občane, dnevni centri in varovana stanovanja. Anketiranci so morali označiti vse oblike, ki so jim poznane. S pomočjo procedure Oneway ANOVA na podlagi vzorčnih podatkov zavrnilo ničelno domnevo (H_0) pri stopnji značilnosti, manjši od $\alpha = 0,05$, in sprejmemo sklep, da vse aritmetične sredine niso enake, kar pomeni, da izobrazba in višina povprečnega neto dohodka na člana gospodinjstva vplivata na poznavanje ponudbe.

Slika 10: Porazdelitev anketirancev glede na poznavanje ponudbe organiziranega varstva za starostnike

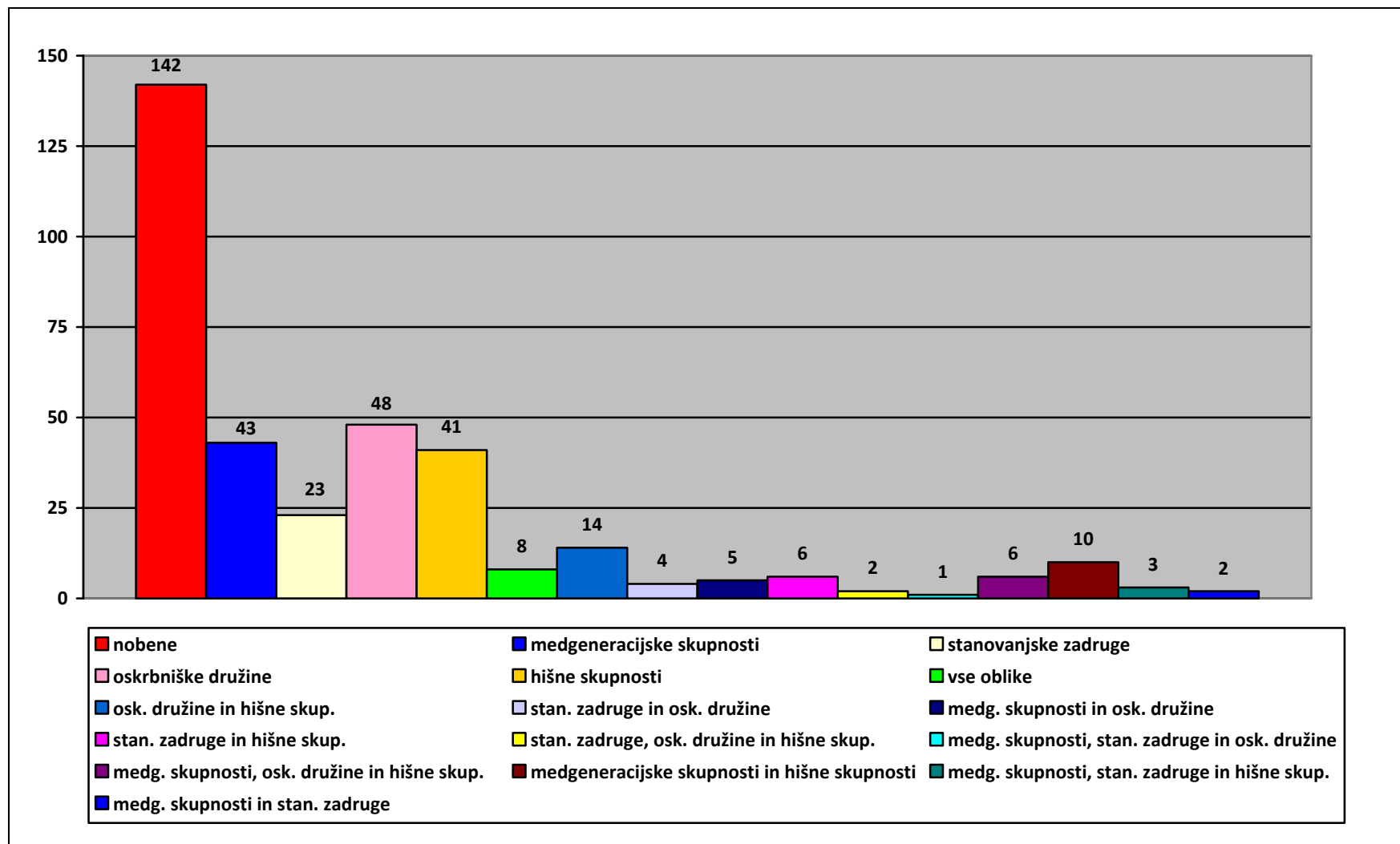
Vir: Raziskava, 2008

Največ anketirancev pozna samo domove za starejše občane, in sicer kar 163 izmed njih oziroma 45,5 odstotka, 70 anketirancev oziroma 19,6 odstotka je takih, ki so seznanjeni z vsemi naštetimi oblikami varovanja, in 69 izmed njih, kar je 19,3 odstotka anketirancev, je poleg domov za starejše seznanjenih tudi z varovanimi stanovanji. Le 5,3 odstotka anketirancev pa je seznanjenih samo z varovanimi stanovanji ali dnevnimi centri oziroma sploh niso odgovorili na vprašanje.

Odgovore na vprašanje, katere od oblik institucionalnega varovanja starejših, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, anketiranci poznajo, razberemo iz slike 11. Ponujeni odgovori so bili: medgeneracijske skupnosti, stanovanjske zadruga, oskrbniške družine in hišne skupnosti. Izmed navedenih odgovorov so morali anketiranci izbrati vse njim znane oblike.

Na podlagi odgovorov lahko sklepam, da so ljudje s tovrstno ponudbo precej slabo seznanjeni, kajti nobene od navedenih oblik ni prepoznalo oziroma z njo ni seznanjeno kar 142 anketirancev (39,7 odstotka), medtem ko vse oblike pozna le 2,2 odstotka anketirancev. Nekaj več kot tretjina anketirancev je seznanjenih samo z eno od navedenih oblik varovanja, in sicer 48 anketirancev oziroma 13,4 odstotka jih pozna oskrbniške družine ali so že slišali zanje, 43 izmed vseh (12 odstotkov) jih pozna medgeneracijske skupnosti in 41 anketirancev oziroma 11,5 odstotka je takih, ki poznajo hišne skupnosti.

Slika 11: Porazdelitev anketirancev glede na poznavanje ponudbe organiziranega varstva za starostnike v tujini

Vir: Raziskava, 2008

3.3.3 Želje in potrebe glede vključevanja v organizirano varstvo

Preveriti željo oziroma potrebo po vključitvi staršev ali starejših sorodnikov v eno izmed organiziranih oblik varovanja, v primeru, da anketiranci zaradi vsakodnevnih obveznosti ne bi zmogli sami skrbeti zanje, je bil namen 14. vprašanja anketnega vprašalnika. Na podlagi vzorčnih podatkov zavrnamo ničelno domnevo (H_0) pri stopnji značilnosti, manjši od $\alpha = 0,05$, in sprejmemo sklep, da vse aritmetične sredine niso enake, kar pomeni, da višina povprečnega neto dohodka na člana gospodinjstva in status vplivata na željo po vključitvi starejših sorodnikov v eno od ustanov.

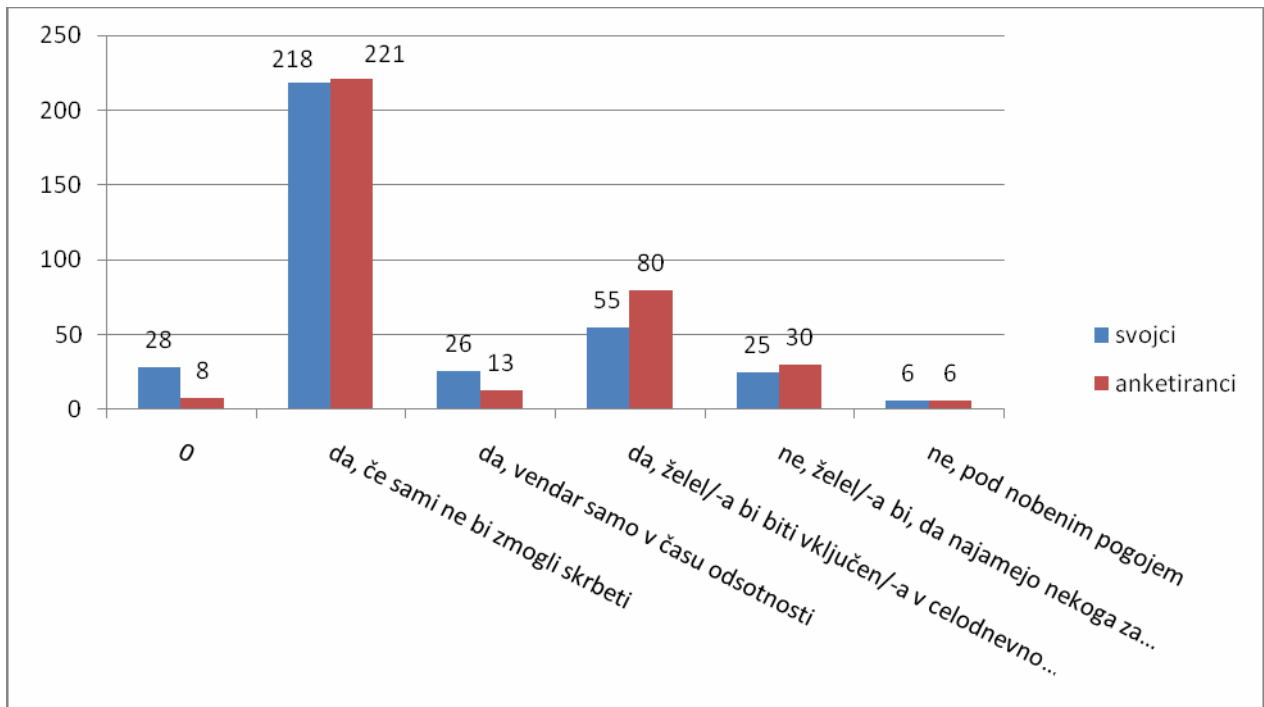
Rezultati raziskave kažejo (slika 12), da bi 60,9 odstotka oziroma 218 anketirancev želelo svoje starše ali starejše sorodnike vključiti v eno od prej navedenih oblik varovanja, vendar le pod pogojem, da sami ne bi zmogli skrbeti zanje. 55 oziroma 15,4 odstotka izmed vseh anketirancev bi svojce želelo vključiti v celodnevno varstvo, le 1,7 odstotka pa svojcev pod nobenim pogojem ne bi vključilo v eno od ustanov. Za odgovore, da bi svojce vključili samo v času odsotnosti ali da bi zanje najeli nekoga, ki bi jih varoval doma, oziroma za nobenega izmed ponujenih odgovorov se je opredelilo približno po 7 odstotkov anketirancev.

Naslednje vprašanje je bilo povsem enako predhodnemu, le da je spraševalo po želji o vključitvi anketiranca samega v eno od ustanov, če mlajši sorodniki ne bi mogli skrbeti zanj/-o. Slika 13 nam pravzaprav kaže primerjavo med obema skupinama odgovorov. Ugotavljam, da 221 oziroma 61,7 odstotka anketirancev želi biti vključenih v eno od prej navedenih oblik varovanja, vendar le, če njihovi mlajši svojci ne bi zmogli sami skrbeti zanje. Izmed vseh anketirancev je 80 ali 22,3 odstotka takih, ki bi si želeli biti vključeni v celodnevno varstvo, le 1,7 odstotka pa jih pod nobenim pogojem ne bi hotelo biti vključenih v nobeno od ustanov. 8,4 odstotka anketirancev si želi, da bi jih varoval nekdo na njihovem domu, 7,5 odstotka anketirancev je takih, ki ali niso odgovorili na vprašanje ali bi želeli biti vključeni le v času odsotnosti svojcev ali pa se pod nobenim pogojem ne bi vključili v nobeno od ustanov.

Na podlagi vzorčnih podatkov zavrnamo ničelno domnevo (H_0) pri stopnji značilnosti, manjši od $\alpha = 0,05$, in sprejmemo sklep, da vse aritmetične sredine sicer niso enake, vendar izmed enajstih demografskih spremenljivk le velikost kraja bivanja, bivanjska enota, število otrok ter število vzdrževanih družinskih članov ne vplivajo na željo po vključitvi anketiranca v eno od ustanov. Na podlagi procedure Oneway ANOVA lahko rečem, da medtem ko na vključitev svojcev v institucionalno varstvo statistično značilno vplivata le število članov gospodinjstva in status, pa pri odgovorih na vprašanje, ko se odločamo za lastno vključitev v varstvo, statistično značilno vplivajo tudi druge spremenljivke.

Po primerjavi obeh podatkov z veseljem zapišem, da med obema skupinama odgovorov ne prihaja do bistvenih odstopanj, čeprav je bilo pričakovati, da se ljudje v veliki meri obnašamo egoistično in bi se lažje odločili za vključitev v ustanovo, ko je vprašanje o svojcih, kot pa v primerih, ko gre za naše osebno življenje.

Slika 12: Porazdelitev anketirancev glede na željo po vključitvi svojcev ali sebe v eno od oblik varovanja

Vir: Raziskava, 2008

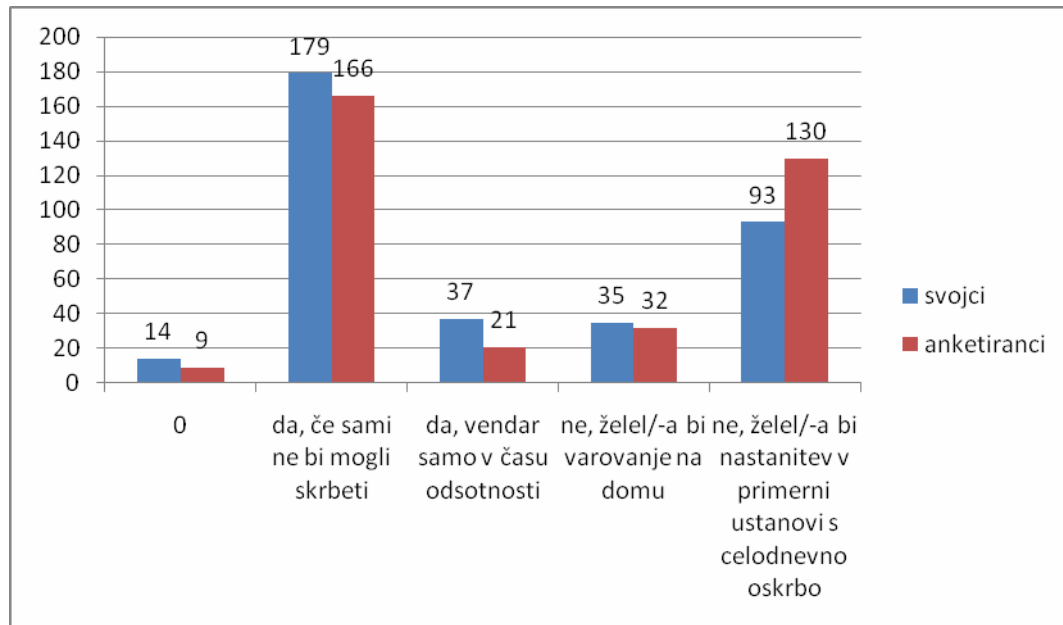
Naslednje vprašanje (16.) je anketirance spraševalo po želji, da bi za starše ali starejše sorodnike, ki ne bi bili sposobni skrbeti zase, skrbel nekdo samo v času odsotnosti anketirancev. Povsem enako je bilo naslednje (17.) vprašanje, le da se je bilo treba opredeliti o želji po varovanju anketiranca samega v času odsotnosti mlajših sorodnikov ali otrok v primeru, da sam ne bi bil sposoben skrbeti zase.

Da bi za svojce poskrbel nekdo, če sami ne bi mogli skrbeti zanje, si želi 179 anketirancev (50,0 odstotkov), medtem ko si jih enako storitev zase želi 166 ali 46,4 odstotka. Izmed vseh anketirancev bi jih 93, kar je 26 odstotkov, svojce želelo nastaniti v primerni ustanovi in kar 130 oziroma 36,3 odstotka bi jih želelo biti nastanjenih v institucionalnem varstvu. Približno po 10,3 odstotka anketirancev je izrazilo željo, da bi za svojce skrbel nekdo samo v času njihove odsotnosti oziroma bi najeli nekoga, ki bi za starejše sorodnike skrbel na domu, a skoraj polovica manj (5,9 odstotka) oziroma 21 anketirancev želi, da bi zanje skrbel nekdo v času odsotnosti najbližjih (slika 13).

S proceduro Oneway ANOVA sem prišla do ugotovitve, da na podlagi vzorčnih podatkov zavrnemo ničelno domnevo (H_0) pri stopnji značilnosti, manjši od $\alpha = 0,05$, in sprejmemo sklep, da vse aritmetične sredine niso enake, kar pomeni, da višina povprečnega neto dohodka na člana gospodinjstva, starost in število otrok vplivajo na željo po varovanju starejših sorodnikov v času odsotnosti anketiranca. Medtem ko na podlagi vzorčnih podatkov zavrnemo ničelno domnevo (H_0) pri stopnji značilnosti, manjši od $\alpha = 0,05$, in sprejmemo sklep, da vse aritmetične sredine niso enake, kar pomeni, da še živeči starši in starost vplivata na željo po varovanju anketiranca v času odsotnosti mlajših sorodnikov.

Iz povedanega lahko sklepam, da na obe skupini odgovorov statistično značilno vpliva le starost, medtem ko le na eno od obeh vplivajo še povprečni neto dohodek na člana gospodinjstva, število otrok in še živeči starši.

Slika 13: Porazdelitev anketirancev glede na željo po vključitvi svojcev ali anketirancev samih v eno od oblik varovanja v času odsotnosti najbližjih

Vir: Raziskava, 2008

Podobno vprašanje je bilo zastavljeno tudi anketiranim osebam na področju občine Komenda v sklopu Raziskave o potrebah in zmožnostih tretje generacije prebivalcev in 11 odstotkov anketirancev se je navduševalo za obiskovanje dnevnega varstva. Anketa je bila izvedena z osebnim terenskim anketiranjem reprezentativnega vzorca 271 prebivalcev, starih nad 60 let (Ramovš, 2007). Razlika med rezultati obeh raziskav je očitna, vendar se je treba zavedati, da je bila v slednjem primeru raziskava narejena na vzorcu populacije, stare nad 60 let.

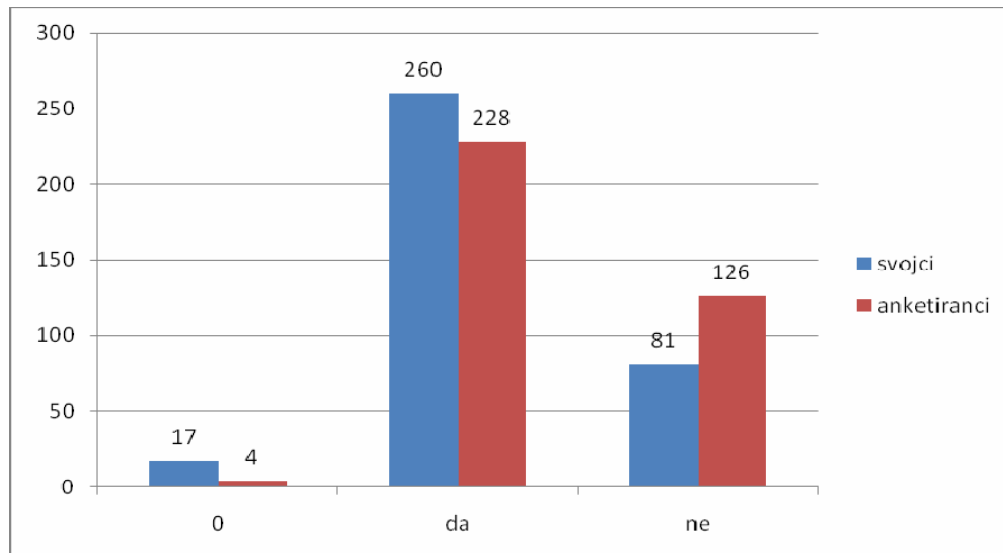
Pripravljenost voziti svoje starejše sorodnike vsakodnevno v ustanovo, kjer bi v času odsotnosti anketiranca poskrbeli za njegove potrebe, sem preverjala z 18. vprašanjem. Na podlagi vzorčnih podatkov zavrnilo ničelno domnevo (H_0) pri stopnji značilnosti, manjši od $\alpha = 0,05$, in sprejmemo sklep, da vse aritmetične sredine niso enake, kar pomeni, da višina povprečnega neto dohodka na člana gospodinjstva, število otrok in velikost gospodinjstva vplivajo na pripravljenost voziti starejše sorodnike v vsakodnevno varstvo.

Željo anketirancev, da bi jih mlajši sorodniki vozili vsakodnevno v ustanovo, kjer bi v času odsotnosti mlajših sorodnikov zaradi vsakodnevnih obveznosti poskrbeli za njihove potrebe, je bilo namen ugotoviti z naslednjim (19.) vprašanjem. Na podlagi vzorčnih podatkov zavrnilo ničelno domnevo (H_0) pri stopnji značilnosti, manjši od $\alpha = 0,05$, in sprejmemo sklep, da vse aritmetične sredine niso enake, kar pomeni, da starost vpliva na željo, da bi anketirance nekdo vozil v vsakodnevno varstvo, če bi bilo to potrebno. Lahko torej povzamem, da na zgornji skupini odgovorov statistično značilno ne vplivajo iste demografske spremenljivke.

Slika 14 kaže, da med obema skupinama odgovorov prihaja do manjših, vendar ne bistvenih, odstopanj in da je kar 72,6 odstotka anketirancev pripravljenih voziti svojce v dnevno varstvo,

medtem ko jih okoli 10 odstotkov manj, torej 63,7 odstotka, želi, da bi jih svojci vozili v dnevno varstvo v času obveznih vsakodnevnih odsotnosti.

Slika 14: Porazdelitev anketirancev glede na pripravljenost voziti svojce oziroma biti voženi v vsakodnevno v varstvo

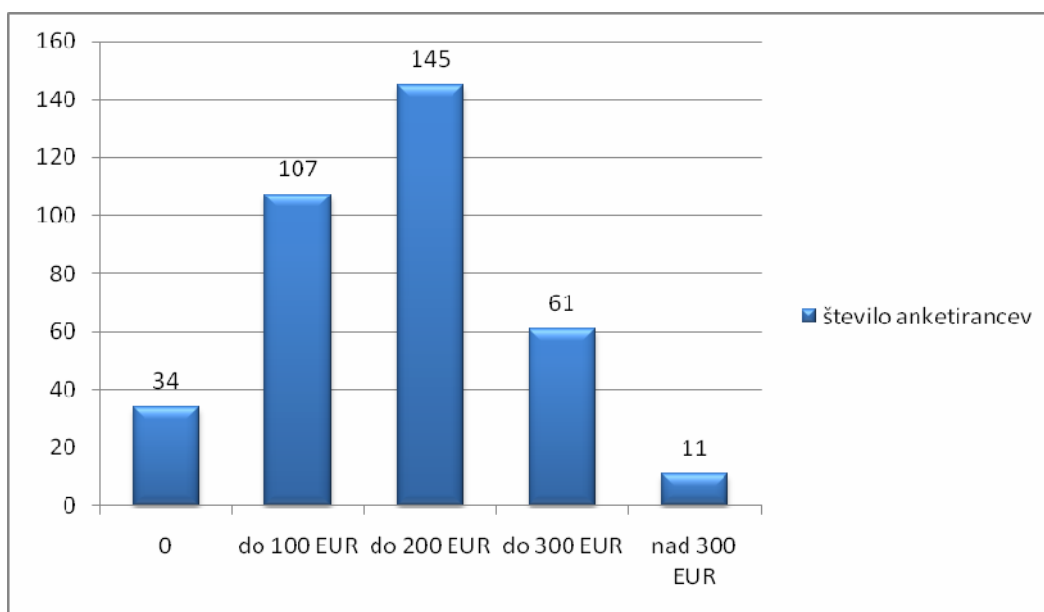

Vir: Raziskava, 2008

227 oziroma 63,4 odstotka vseh anketirancev je na vprašanje o sprejemljivi oddaljenosti ustanove od lastnega doma odgovorilo, da bi bila še sprejemljiva oddaljenost ustanove do 10 kilometrov, 90 anketirancem ali 25,1 odstotka anketirancem je sprejemljiva oddaljenost do 20 kilometrov, 13 anketirancev pa se je opredelilo za razdaljo nad 20 kilometrov.

145 anketirancev (40,5 odstotka) bi bilo pripravljenih plačati za bivanje v dnevnem varstvu do 200 eur, 29,9 odstotka vseh anketiranih do 100 eur, 17,0 odstotkov do 300 eur in 3,2 odstotka več kot 300 eur (slika 15). Kar 81,8 odstotka vseh anketirancev je odgovorilo, da bi želeli uporabljati organizirani prevoz v varstvo in nazaj domov.

Slika 15: Porazdelitev anketirancev glede na sprejemljivo ceno za obiskovanje dnevnega centra

Vir: Raziskava, 2008

Pri vprašanjih, kjer tega nisem posebej omenjala, ni bilo zaznati statistično značilnih vplivov posameznih demografskih spremenljivk na odgovore. Lahko pa na kratko povzamem, da imata največkrat zabeležen statistično značilen vpliv izmed vseh preučevanih spremenljivk višina povprečnega neto dohodka na člana gospodinjstva in starost.

4 DISKUSIJA

Na podlagi podatkov raziskave ugotavljam, da je poznavanje tako obstoječih kot tudi potencialnih oblik varovanja starejših v Sloveniji na izredno nizki ravni. Dejstvo sicer ne preseneča, saj tudi sama v času priprave diplomskega dela nisem uspela zaslediti prav veliko različnega materiala o obravnavani temi.

V času priprave diplomskega dela sem zasledila nekaj ponudb varovanih stanovanj, ki se gradijo na različnih koncih Slovenije. Cene, po katerih se ponujajo, pa žal veliki večini tistih, ki so jim namenjena, niso naklonjene. Če sodimo po podatkih, da več kot polovica upokojencev živi na robu revščine, potem so varovana stanovanja, katerih kvadratni meter se giblje okrog 2.500 eur in več, veliko predraga, pa čeprav je Arboretum oddaljen le 5 km in Terme Snovik 8, pa letališče Jožeta Pučnika 15 in Velika Planina 8 kilometrov. To je namreč ponudba enega izmed podjetij za varovana stanovanja v Kamniku.

Skoraj polovica anketiranih izmed ponujenih odgovorov o poznavanju ustanov pozna le domove za starejše in le slaba petina pozna tudi dnevne centre in varovana stanovanja, torej vse tri obstoječe oblike varovanja starejših, ki trenutno delujejo v Sloveniji. Medtem ko vse našete oblike, ki že aktivno delujejo v tujini, torej medgeneracijske skupnosti, stanovanjske

zadruga, oskrbniške družine in hišne skupnosti, poznata le dobra 2 odstotka anketirancev, 40 odstotkov pa jih ni slišalo še za nobeno izmed naštetih oblik.

Takšna informiranost je lahko alarmantna ob dejstvu, da je povprečni državljani star že kar nekaj več kot 40 let, in pomeni, da je le-ta dokaj brezbrizen do svojega življenja v prihodnosti. Večina se jih oziroma se nas zaveda, da si želimo aktivne, vendar ne prenaporne starosti v smislu zaposlitve in da v domovih za starejše, kot jih poznamo, ne želimo živeti. Tu pa se naše vedenje in zavedanje običajno konča.

Prijazna novost na tem področju sta dve medgeneracijski središči, ki naj bi počasi zaživeli tudi v naših krajih. Eno od obeh se nahaja v Mariboru, in sicer Zavod A. M. Slomška. Poleg celodnevne varstva starih ljudi želijo ponuditi tudi kratkotrajne oziroma dnevne oblike varovanja, varovana stanovanja in različne medgeneracijske programe. K sodelovanju pa nameravajo povabiti tudi vrsto izobraževalnih ustanov, od tistih za najmlajše, pa vse do ljudske univerze.

Drugo od obeh medgeneracijskih središč je v pripravi v Komendi, kjer Občina Komenda od leta 2005 dalje na pobudo Medgeneracijskega društva Komenda pod idejnim vodstvom dipl. sociologinje Viki Drolec in s pomočjo Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje ter prof. dr. Jožeta Ramovša vztrajno postavlja temelje za podobno sodobno medgeneracijsko središče, ki naj bi bilo vzor celo v evropskem, in ne samo slovenskem prostoru.

Medgeneracijsko središče kot objekt je sicer še v gradnji, vendar se aktivnosti oziroma programi že izvajajo. Trenutno uspešno izvajajo tedenska srečanja predstavnikov druge in tretje generacije, tedenska srečanja osnovnošolcev in upokojujencev, prostovoljno družabništvo in prenos računalniškega znanja s prve na tretjo generacijo. Tudi druge slovenske lokalne skupnosti bi se morale zgledovati po teh dveh projektih. Poleg tega bi bilo potrebno okrepljeno sodelovanje med vodstvom domov za starejše in ministrstvom pri oblikovanju novega sistema socialnega varstva.

Na podlagi svoje raziskave, kjer je 60 odstotkov anketirancev potrdilo, da želi vključiti svoje ali sebe v eno izmed sodobnejših oblik varovanja, lahko trdim, da potrebujemo prenovo socialnega sistema. Država, podjetja in lokalne skupnosti bi morale le preiti od svojih idej in predvolilnih obljub k dejanjem.

Skoraj tri četrtine anketiranih so pripravljene svoje voziti vsakodnevno v »vrtec«, ki naj bi bil glede na mnenje 63 odstotkov oddaljen manj kot 10 kilometrov od kraja bivanja. Če povežem te rezultate z željami po le enkratni selitvi starih ljudi kot enim od temeljev kakovostnega staranja, to pomeni, da bi moral praktično vsak srednje velik kraj imeti organizirano manjše medgeneracijsko središče ali gospodinjsko skupnost, kamor bi se lahko onemogli ali zgolj dnevne pomoči potrebni ljudje selili, ko bi prišel njihov čas.

40 odstotkov vprašanih je pripravljeno plačati za mesečno oskrbo v dnevnem centru do 200 eur. Ob upoštevanju, da se trenutna dnevna cena domske oskrbe giblje okoli 15 eur, kar mesečno pomeni slabih 500 evrov, se zdi 200 evrov v danem trenutku smiselna cena za dnevno varstvo. V dnevnem varstvu je namreč potrebnega bistveno manj strokovnega kadra v smislu negovalk, zdravnikov, socialnih in drugih strokovnih delavcev. Veliko opravkov lahko v okviru dnevnih aktivnosti varovanci postorijo kar sami.

Na koncu lahko sklenem, da je raziskava potrdila moje mnenje o potrebnosti ustanavljanja dnevnih centrov, ločenih od domov za ostarele, kjer stari ljudje ne bodo imeli občutka, da jih

njihovi mlajši sorodniki želijo izriniti nekam na rob. Potrdila je mnenje, da so potrebne ustanove, kamor bi stari ljudje z veseljem prihajali medtem, ko bi njihovi otroci oziroma mlajši sorodniki mirno, brez nenehnega razmišljanja o nevarnostih, ki doma morda pretijo na starejšega, že utrujenega človeka, ustvarjali in skrbeli za svojo blaginjo in blaginjo države.

Potrebni so dnevni centri, medgeneracijska središča, oskrbniške družine in stanovanjske skupnosti, kjer se bodo ljudje tudi v zatonu življenja družili tako s prijatelji kot z mlajšimi generacijami, torej da bo druženje omogočilo tudi priložnost prenašati bogate delovne in življenjske izkušnje na mlajše generacije.

Na srečo, kljub vsemu prej napisanemu, raziskave kažejo, da si Evropejci želimo več otrok. Poleg prenove socialnega varstva, za katerega mora poskrbeti država skupaj z lokalnimi skupnostmi in podjetji, je torej treba poskrbeti tudi za pogoje, ki bodo posameznikom zagotavljali toliko otrok, kot si jih le-ti želijo. V sedanjih kriznih časih, ko neprestano poslušamo o nenehnih odpuščanjih, je na prvem mestu treba poskrbeti za nove, varne zaposlitve. Prav gotovo je ena od tržnih niš prav v skrbi za starejše ljudi na tak ali drugačen način. Že spremstvo pri obisku zdravnika, dostava hrane na dom ali vsakdanja nega starih ljudi bodo opravila, ki bodo v prihodnje prenekateri brezposelni osebi lahko nudila novo zaposlitev.

V smislu starostnega managementa je treba poskrbeti, da bosta srednja in tretja generacija ostali aktivni čim dlje, kot bo to mogoče. Podjetja morajo zaradi lastne dobrobiti poskrbeti za načine, kako zadržati ti dve generaciji čim dlje aktivni, čeprav, kot ugotavlja Žnidaršičeva (Dimovski & Žnidaršič, 2008 junij–julij), se podjetja sicer zavedajo aktivnosti, ki bi bile potrebne za izvajanje starostnega managementa, vendar se jim zaenkrat v veliki večini žal še vedno izogibajo.

Medgeneracijska komunikacija je široko, odprto področje. Potrebno bo ogromno dela, izobraževanja tako mlajših kot starejših, da se bo pravo medsebojno poznavanje generacij, ki se je izgubilo nekje na poti iz preteklosti v sedanost, vrnilo v stare tirnice. Le na tak način bomo lahko vzdrževali in obnavljali slovensko kulturo. Veliko na omenjenih področjih lahko storimo sami, vendar tako kot Medgeneracijsko društvo Komenda organizira delavnice, na katerih ljudje spet najdejo pot do komunikacije in spoznavanja svojih najbližjih, bi bilo treba organizirati podobne tematske delavnice po vseh krajih naše male izumirajoče države.

Skrb za kakovostno staranje pa ni le stvar lokalnih skupnosti in države, kot sem v svojem delu poudarjala večino časa. Za kakovostno starost mora poskrbeti vsak posameznik najprej sam pri sebi. Le zdrav način življenja skozi vsa življenjska obdobja je lahko zagotovilo za kakovostno starost. Poleg tega sta pomembni družinska in medsosedska pomoč. Tudi na teh področjih so se skozi leta neprestanega in hitrega napredka ter tehnološkega razvoja vezi, ki so včasih družile te skupnosti, razrahljale ali celo pretrgale. Treba je ljudem posredovati uporabna znanja o vedenju in ravnanju po upokojitvi. Mnogo ljudi, potem ko končno nastopi težko pričakovani čas upokojitve, ne ve prav dobro, kaj početi s seboj in prostim časom.

Staranje prebivalstva pa ne bo ponudilo samo tržne niše za podjetne posameznike, temveč tudi za tiste posameznike, ki bi želeli svoje delovanje širiti na področju prostovoljnega dela. Prav na področju dela s tretjo generacijo se odpira nemalo možnosti za prostovoljce. Le malokdo bolj potrebuje roko v pomoč, kot prav obravnavana generacija.

SKLEP

Znova in še enkrat smo ugotovili, da se prebivalstvo nesporno stara. Pred državami in svetom je težka naloga pomladitve svetovne populacije.

V nobenem primeru se nič ne bo spremenilo od danes na jutri. In četudi bodo državne politike usmerjene v povečevanje naravnega prirasta, se bo v naslednjih letih, ne glede na vse, meja večine zaposlenih približala starosti 50 let ali jo celo prešla. Države in podjetja morajo izkoristiti trenutno situacijo v svoj prid. Podjetja s prilagajanjem delovnih mest, izkoriščanjem znanja in izkušenj starejših namesto predčasnih odpuščanj. Z novim managementom starostnikov, s katerim bodo poskrbeli za primerna delovna mesta, za razvoj in zadržanje kadrov v podjetjih, kolikor dolgo bodo to dopuščale fizične sposobnosti in želje zaposlenih, da bodo še lahko kakovostno opravljali svoje delo.

Na drugi strani pa je treba poskrbeti za ljudi, ki bodo prenehali prispevati k nastajanju bruto domačega proizvoda. Ko se bodo zasluženo lahko umaknili in odpočili. Poskrbeti je treba, da bodo lahko takrat v človeka vrednem okolju uživali zasluženi pokoj.

Tudi rezultati raziskave kažejo, da ljudje tako za svojece kot tudi zase želimo varno in udobno starost. Želimo si čim daljšega bivanja v obstoječem življenjskem okolju, v krogu družine. Zato je še kako pravilna odločitev, da Slovenija potrebuje dnevne centre za tiste starostnike, ki so potrebni le delne nege ali kratkotrajne pomoči.

Ne potrebujemo klasičnih domov za ostarele, ki so prenapolnjeni z ljudmi, ki čakajo na svoj konec utrujeni od življenja in bolezni.

Potrebujemo nove oblike varovanja in nujenja osnovne pomoči, kjer bodo ljudje, ki bodo jutri še starejši, kot so danes, v družbi svojih prijateljev z veseljem čakali nov dan ...

Literatura in viri

1. Association for Gerontology in Higher Education (AGHE). *Careers in Aging. What is Gerontology? Geriatrics?* Najdeno 24. marca 2009 na spletnem naslovu http://www.careersinaging.com/careersinaging/about_AGHE.html
2. ENAL, Svetovalno izobraževalni center. Najdeno 25. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.enal.si/geronto.php?G=1>.
3. Demographic Prospects 2000–2050 According to the 2002 Revision of the UN Population Projections (2003). *World Population Prospects, The 2002 Revision*. Najdeno 22. januarja 2008 na spletnem naslovu: http://www.un.org/esa/population/publications/wpp2002/WPP2002-HIGHLIGHT_Srev1.PDF.
4. Dimovski, V., & Žnidaršič, J. (2007). Ekonomski vidiki staranja prebivalstva v Sloveniji: Kako ublažiti posledice s pristopom aktivnega staranja. *Kakovostna starost, revija za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje*. Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. Ljubljana. Št. 1, 2007, str. 2–15.
5. Dimovski, V., & Žnidaršič, J. *Staranje delovne sile: nov izziv za slovenska podjetja*. Ekonomska fakulteta univerze v Ljubljani. Najdeno 23. marca 2008 na spletnem naslovu http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski_sistem/raziskava_o_odnosu_do_starosti-podjetja/zbornik/vlado_dimovski_in_jana_znidarsic
6. Dimovski, V., & Žnidaršič, J. (2008, junij-julij). »Menedžment starosti« – nova paradigma ravnanja z ljudmi pri delu. Najdeno 23. marca 2008 na spletnem naslovu <http://www.delavska-participacija.com/clanki/ID080608.doc>
7. Dimovski, V. (2008, junij). *Nova veja managementa – management starostnikov*. Najdeno 9. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.zdruzenje-manager.si/si/publikacije-dokumenti/mq/mq-v-medijih/>
8. *Dnevni center za starostnike*. Najdeno 26. junija 2008 na spletnem naslovu Http://www.zoraplus.si/?dnevni_center_za_starostnike.
9. *Health, ageing, retirement in Europe*. (Manheim Research Institute for the Economics of Aging (MEA), 2005, April). Najdeno 15. maja 2008 na spletnem naslovu <http://www.share-project.org/>
10. Hörl, J. (2004). *National Background Report for Austria. EUROFAMCARE: Services for Supporting Family Carers of Elderly people in Europe: Characteristics, Coverage and Usage*. 77 str. Najdeno 25. marca 2008 na spletnem naslovu http://www.uke.uni-hamburg.de/extern/eurofamcare/documents/nabares/nabare_austria_rc2_a4.pdf -
11. Hvalič Touzery, S. (2007a). Gerontološko izrazje. *Kakovostna starost, revija za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje*. Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. (1), 64.
12. Hvalič Touzery, S. (2007b). »Tukaj smo! Opazite naše delo! Pomagajte nam!« - Raziskava o oskrbi starega človeka v družini. *Kakovostna starost, revija za*

- gerontologijo in medgeneracijsko sožitje*. Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. (3), 4–27.
13. Hvalič Touzery, S. (2007c). Primeri inovativnih in dobrih praks pomoči onemoglim starim ljudem in njihovim oskrbovalcem. *Kakovostna starost, revija za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje*. Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. (4), 35–52.
 14. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. *Iskanje po Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Najdeno 25. marca 2009 na spletnem naslovu http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=gerontologija&hs=1.
 15. Jakoš, A. (2007). Demografska slika Slovenije – včeraj, danes, jutri. *Kakovostna starost, revija za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje*. Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. (3), 44–56.
 16. Jošt, Š. (2005, April). *Stanovanjska oskrba starostnikov v Sloveniji*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
 17. Kraigher, T. (2003). *Vpliv različnih možnosti demografskega razvoja na ekonomsko vzdržnost staranja prebivalstva v Sloveniji*. Referat, Radenci, 10 str.
 18. Malačič, J. (2003). *Demografija – teorija, analiza, metode in modeli*. Peta izdaja Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
 19. Malačič, J. (2005). *Staranje prebivalstva Slovenije po projekcijah prebivalstva 2001–2036: Naravna rast nasproti celotni rasti prebivalstva*. Referat, Radenci. 11 str.
 20. National Research Council (2001). *Preparing for an Aging World: The Case for Cross-National research, Panel on a Research Agenda and New Data for an Aging World, Committee on Population and Committee on National Statistics*. Washington, DC: National Academy Press, 328 str.
 21. Ramovš, J. (2007). Potreba po oskrbi in oskrbovanje tretje generacije v občini Komenda. *Kakovostna starost, revija za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje*. Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. (3), 28–43.
 22. Ramovš, J. (2008). Krajevno medgeneracijsko središče. *Kakovostna starost, revija za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje*. Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. (1), 26.
 23. Reday-Mulvey, G. (2005). *Working beyond 60: Key Policies and Practices in Europe*. Palgrave Macmillan.
 24. Skupnost socialnih zavodov Slovenije. (1999). *Strateški razvojni program organizirane skrbi za starejše*.
 25. Smodiš, K. (2007, 4. Februar). *Gimnazija A. M. Slomška letos v novih prostorih*. Najdeno 29. junija 2008 na spletnem naslovu <http://www.druzina.si/icd/>.

26. Statistični urad RS. (2006). *Prebivalstvo Slovenije 2006. Rezultati raziskovanj*. Najdeno 21.maja 2008 na spletni strani <http://www.stat.si/doc/pub/05-rr-007-0801.pdf>
27. *Strategija varstva starejših do leta 2010 (nacionalni program), (sprejela vlada RS, 2006, 21. 9.)*. Najdeno 15. januarja 2008 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/pomembni_dokumenti/
28. Stropnik, N. (2000). *Socialna varnost v Sloveniji v prihodnje*. IB revija. 34, (1), 84–90
29. Šelb Šemerl, J. in Sedlak, M.. Inštitut za varovanje zdravja RS. *Staranje prebivalstva – paradoks sodobnega sveta*. Najdeno 30. marca 2009 na spletnem naslovu www.ivz.si/javne_datoteke/datoteke/982-PEKREFeb2006Stari-paradoks.ppt
30. Šubic, P. (2008, 11. november). *Z denarjem za eno patrio bi posodobili sistem varstva starejših*. *Finance*.
31. Toth, M. (2004, 30. avgust). *Koriščenje zdravstvenih storitev po življenjskih obdobjih, zlasti po 65. letu starosti*. Najdeno 12. decembra 2007 na spletnem naslovu <http://www.vestnik.szd.si/st4-10/st4-10-731-735.htm>
32. Vertot, P. (2007, 18.december). *Invalidi, starejši in druge osebe s posebnimi potrebami v Sloveniji*. Najdeno 17. aprila 2008 na spletnem naslovu http://www.stat.si/tema_demografsko_prebivalstvo.asp
33. *Zelena knjiga – Odziv na demografske spremembe: nova solidarnost med generacijami*. Najdeno 20. januarja 2009 na spletnem naslovu http://europa.eu/documents/comm/green_papers/index_sl.htm#2005
34. Žnidaršič, J. (2008, junij). *Management starosti: organizacijski model aktivnega staranja* (delovna verzija). Doktorska disertacija. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

PRILOGA 1: Anketni vprašalnik

Spoštovani!

Sem študentka Ekonomske fakultete v Ljubljani in sem si za diplomsko nalogo izbrala naslov »**Organizacija dnevnega varstva za starostnike**«.

Starejši se doma velikokrat počutijo osamljene in si želijo družbe ali pa le varnega okolja, kjer bo poskrbljeno za zdravo in redno prehrano ter osebno nego in vse to bi jim bilo omogočeno v dnevnem varstvu. V stiski pa se znajde tudi družina s katero človek živi ali pa sorodniki, ki skrbijo zanj, saj jih vsakodnevno med službenim časom velikokrat skrbi, ali je z njihovimi domačimi vse v redu. Da ni morda padel/a, mu/ji je morda slabo, je ugasnil/a plin, elektriko, ne bo odpiral/a nepoznanim osebam, se bo spomnil/a, kje stanuje, če se mu/ji bo zahotelo iti na sonce ali po nakupih?

Močno me zanima Vaše mnenje o vključitvi Vaših starejših sorodnikov, ter v pozni starosti tudi Vas, v tovrstno ustanovo.

Vnaprej se Vam zahvaljujem za Vaše sodelovanje pri izpolnjevanju ankete.

1. Spol:
 - a) moški
 - b) ženski

2. Starost:
 - a) nad 20 do 40
 - b) nad 40 do 50
 - c) nad 50 do 60
 - d) nad 60 do 70
 - e) nad 70

3. Stopnja izobrazbe:
 - a) osnovna šola
 - b) poklicna šola
 - c) srednja šola
 - d) višja šola
 - e) visoka šola, fakulteta
 - f) specializacija, magisterij
 - g) doktorat

4. Status:
- a) študent
 - b) zaposlen
 - c) brezposeln
 - d) upokojenec
 - e) drugo: _____
5. Stanujem v:
- a) lastni hiši
 - b) stanovanju v bloku
 - c) stanovanju v večstanovanjski hiši
 - d) drugo: _____
6. V gospodinjstvu stanujem:
- a) sam
 - b) s partnerjem (jaz in partner)
 - c) z ožjo družino (jaz, partner, vsaj 1 otrok)
 - d) s širšo družino (jaz, partner, otroci, starši ...)
 - e) drugo: _____
7. Število Vaših otrok:
- a) nimam otrok
 - b) eden
 - c) dva
 - d) več kot dva
8. Imam živega vsaj enega od staršev:
- a) da
 - b) ne
9. Število vzdrževanih družinskih članov:
- a) nič
 - b) eden
 - c) dva
 - d) več kot dva
10. Povprečni neto dohodek na člana gospodinjstva:
- a) do 500 eur
 - b) nad 500 do 750 eur
 - c) nad 750 do 1000 eur
 - d) nad 1000 do 1500 eur
 - e) nad 1500 eur

11. Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov? Obkrožite / označite samo tiste oblike, s katerimi ste seznanjeni:
- domovi za starejše občane
 - dnevni centri
 - varovana stanovanja
12. Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate:
- medgeneracijske skupnosti
 - stanovanjske zadruge
 - oskrbniške družine
 - hišne skupnosti
13. Ali bi svoje starše (starejše sorodnike) vključili v eno od navedenih oblik točki 11 in 12, če sami ne bi zmogli skrbeti zanje (npr. zaradi službenih obveznosti):
- da, če sam ne bi zmogel skrbeti zanje
 - da, vendar samo v času moje odsotnosti
 - da, vključil/a bi jih v celodnevno varstvo
 - ne, zanje bi najel nekoga, ki bi ga varoval doma
 - ne, pod nobenim pogojem
14. Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas:
- da, če sami ne bi zmogli skrbeti zame
 - da, vendar samo v času njihove odsotnosti
 - da, želel/a bi biti vključen/a v celodnevno varstvo
 - ne, želel/a bi, da najamejo nekoga, ki bi me varoval doma
 - ne, pod nobenim pogojem
15. Ali bi želeli, da za Vaše starše, ki iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo **samo v času Vaše odsotnosti**?
- da, če sam/a ne bi mogel/la skrbeti zanje
 - da, vendar res samo v času moje odsotnosti
 - ne, zanje bi najel/a nekoga, ki bi ga varoval na domu
 - ne, želel/a bi da je nastanjen v primerni ustanovi
16. Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov?
- da, če sami ne bi mogli skrbeti zame
 - da, vendar samo v času njihove odsotnosti
 - ne, želel/a bi, da najamejo nekoga, ki bi me varoval na domu
 - ne, želel/a bi biti nastanjen/a v primerni ustanovi s celodnevno oskrbo

17. Ali bi bili pripravljene **vsakodnevno** voziti svoje starše ali ostarele sorodnike v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradi službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vedno živeli doma?
- da
 - ne
18. Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda ne boste več mogli v celoti skrbeti zase, **vsakodnevno** vozili v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi Vi dejansko še vedno živeli doma?
- da
 - ne
19. Kako daleč bi bila takšna ustanova lahko oddaljena od Vašega doma, da bi bila za Vas še zanimiva?
- do 10 km
 - do 20 km
 - več kot 20 km
20. Kakšna cena bi bila sprejemljiva za Vas za obiskovanje dnevnega centra?
- do 100 eur
 - do 200 eur
 - do 300 eur
 - več
21. Ali bi se posluževali organiziranega prevoza v zavod in nazaj?
- da
 - ne
22. Vprašanje za tiste, ki so že vključeni v dom za starejše občane. Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namesto celodnevne oskrbe?
- da
 - ne
 - zakaj: _____

kakovostno* pomeni, da bi:

- prejemali potrebno število obrokov zdrave, starostnikom prilagojene, hrane
- bili deležni kulturnih, družabnih, športnih in drugih aktivnosti v okviru posameznikovih zmožnosti
- bili aktivni v smislu sodelovanja pri organizaciji raznih dogodkov, izobraževanj, ... znotraj ustanove

PRILOGA 2: SPSS – računalniški izpis Oneway ANOVA

FREQUENCIES VARIABLES=spol

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Spol

N	Valid	358
	Missing	0

Spol

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	2	,6	,6	,6
	moski	112	31,3	31,3	31,8
	zenske	244	68,2	68,2	100,0
	Total	358	100,0	100,0	

FREQUENCIES VARIABLES=starost

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Starost

N	Valid	358
	Missing	0

Starost

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nad 20 do 40	129	36,0	36,0	36,0
	nad 40 do 50	91	25,4	25,4	61,5
	nad 50 do 60	65	18,2	18,2	79,6
	nad 60 do 70	55	15,4	15,4	95,0
	nad 70	18	5,0	5,0	100,0
Total		358	100,0	100,0	

FREQUENCIES VARIABLES=izobrazba

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Izobrazba

N	Valid	358
	Missing	0

Izobrazba

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	osnovna šola	11	3,1	3,1	3,1
	poklicna šola	28	7,8	7,8	10,9
	srednja šola	141	39,4	39,4	50,3
	višja šola	55	15,4	15,4	65,6
	visoka šola, fakulteta	101	28,2	28,2	93,9
	specializacija, magisterij	18	5,0	5,0	98,9
	doktorat	4	1,1	1,1	100,0
	Total	358	100,0	100,0	

FREQUENCIES VARIABLES=v4

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Status

N	Valid	358
	Missing	0

Status

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	študent	13	3,6	3,6	3,6
	zaposlen	251	70,1	70,1	73,7
	brezposeln	6	1,7	1,7	75,4
	upokojenec	84	23,5	23,5	98,9
	drugo	4	1,1	1,1	100,0
	Total		358	100,0	100,0

FREQUENCIES VARIABLES=v5

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Kraj

N	Valid	352
	Missing	6

Kraj

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	v večjem kraju (nad 20.000 preb.)	158	44,1	44,9	44,9
	v srednje velikem kraju (med 5.000 in 20.000 preb.)	75	20,9	21,3	66,2
	v manjšem kraju (do 5.000 preb.)	119	33,2	33,8	100,0
	Total	352	98,3	100,0	
Missing	0	6	1,7		
Total		358	100,0		

FREQUENCIES VARIABLES=v6

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Prebivališče

N	Valid	358
	Missing	0

Prebivališče

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	1	,3	,3	,3
lastna hiša	200	55,9	55,9	56,1
stanovanje v bloku	107	29,9	29,9	86,0
stanovanje v večstanovanjski hiši	38	10,6	10,6	96,6
drugo	12	3,4	3,4	100,0
Total	358	100,0	100,0	

FREQUENCIES VARIABLES=v7

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Gospodinjstvo

N	Valid	358
	Missing	0

Gospodinjstvo

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	5	1,4	1,4	1,4
	sam	46	12,8	12,8	14,2
	s partnerjem	77	21,5	21,5	35,8
	z ožjo družino	168	46,9	46,9	82,7
	s širšo družino	38	10,6	10,6	93,3
	drugo	24	6,7	6,7	100,0
	Total	358	100,0	100,0	

FREQUENCIES VARIABLES=v8

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Otroci

N	Valid	358
	Missing	0

Otroci

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	1	,3	,3	,3
	nič	76	21,2	21,2	21,5
	eden	71	19,8	19,8	41,3
	dva	172	48,0	48,0	89,4
	več kot dva	38	10,6	10,6	100,0
	Total	358	100,0	100,0	

FREQUENCIES VARIABLES=v9

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Živi starši

N	Valid	358
	Missing	0

Živi starši

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	5	1,4	1,4	1,4
	da	253	70,7	70,7	72,1
	ne	100	27,9	27,9	100,0
	Total	358	100,0	100,0	

FREQUENCIES VARIABLES=v10

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Vzdrževani člani

N	Valid	358
	Missing	0

Vzdrževani člani

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	2	,6	,6	,6
	nič	178	49,7	49,7	50,3
	eden	57	15,9	15,9	66,2
	dva	90	25,1	25,1	91,3
	več kot dva	31	8,7	8,7	100,0
	Total	358	100,0	100,0	

FREQUENCIES VARIABLES=v11

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Dohodek

N	Valid	358
	Missing	0

Dohodek

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	7	2,0	2,0	2,0
	do 500 EUR	51	14,2	14,2	16,2
	nad 500 do 750 EUR	125	34,9	34,9	51,1
	nad 750 do 1000 EUR	91	25,4	25,4	76,5
	nad 1000 do 1500 EUR	66	18,4	18,4	95,0
	nad 1500 EUR	18	5,0	5,0	100,0
	Total		358	100,0	100,0

FREQUENCIES

VARIABLES=v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23

/HISTOGRAM NORMAL

/ORDER= ANALYSIS .

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Frequency Table

Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	8	2,2	2,2	2,2
domovi za starejše občane	163	45,5	45,5	47,8
dnevni centri	4	1,1	1,1	48,9
varovana stanovanja	7	2,0	2,0	50,8
domovi za starejše občane in dnevnimi centri	37	10,3	10,3	61,2
domovi za starejše občane in varovanimi stanovanji	69	19,3	19,3	80,4
seznanjen z vsemi oblikami	70	19,6	19,6	100,0
Total	358	100,0	100,0	

Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	142	39,7	39,7	39,7
medgeneracijske skupnosti	43	12,0	12,0	51,7
stanovanjske zadruge	23	6,4	6,4	58,1
oskrbniške družine	48	13,4	13,4	71,5
hišne skupnosti	41	11,5	11,5	83,0
vse naštete	8	2,2	2,2	85,2
oskrbniške in hišne skupnosti	14	3,9	3,9	89,1
stanovanjske zadruge in oskrbniške družine	4	1,1	1,1	90,2
medgeneracijske skupnosti in oskrbniške družine	5	1,4	1,4	91,6
stanovanjske zadruge in hišne skupnosti	6	1,7	1,7	93,3
stanovanjske zadruge, oskrbniške družine in hišne skupnosti	2	,6	,6	93,9
medgeneracijske skupnosti, stanovanjske zadruge in oskrbniške družine	1	,3	,3	94,1
medgeneracijske skupnosti, oskrbniške družine in hišne skupnosti	6	1,7	1,7	95,8
medgeneracijske skupnosti in hišne skupnosti	10	2,8	2,8	98,6
medgeneracijske skupnosti, stanovanjske zadruge in hišne skupnosti	3	,8	,8	99,4
medgeneracijske skupnosti in stanovanjske zadruge	2	,6	,6	100,0
Total	358	100,0	100,0	

Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne bi zmogli skrbeti zanje

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	28	7,8	7,8	7,8
	da, če sam ne bi zmoget skrbeti zanje	218	60,9	60,9	68,7
	da, vendar samo v času moje odsotnosti	26	7,3	7,3	76,0
	da, vključil/a bi jih v celodnevno varstvo	55	15,4	15,4	91,3
	ne, zanje bi najel nekoga, ki bi ga varoval doma	25	7,0	7,0	98,3
	ne, pod nobenim pogojem	6	1,7	1,7	100,0
	Total	358	100,0	100,0	

Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za

Vas

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	8	2,2	2,2	2,2
	da, če sami ne bi zmogli skrbeti zame	221	61,7	61,7	64,0
	da, vendar samo v času njihove odsotnosti	13	3,6	3,6	67,6
	da, želel/a bi biti vključen/a v celodnevno varstvo	80	22,3	22,3	89,9
	ne, želel/a bi, da najamejo nekoga, ki bi me varoval doma	30	8,4	8,4	98,3
	ne, pod nobenim pogojem	6	1,7	1,7	100,0
	Total	358	100,0	100,0	

Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času Vaše odsotnosti

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	14	3,9	3,9	3,9
	da, če sam/a ne bi mogel/la skrbeti zanje	179	50,0	50,0	53,9
	da, vendar res samo v času moje odsotnosti	37	10,3	10,3	64,2
	ne, zanje bi najel/a nekoga, ki bi ga varoval na domu	35	9,8	9,8	74,0
	ne, želel/a bi da je nastanjen v primerni ustanovi	93	26,0	26,0	100,0
	Total	358	100,0	100,0	

Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	9	2,5	2,5	2,5
	da, če sami ne bi mogli skrbeti zame	166	46,4	46,4	48,9
	da, vendar samo v času njihove odsotnosti	21	5,9	5,9	54,7
	ne, želel/a bi, da najamejo nekoga, ki bi me varoval na domu	32	8,9	8,9	63,7
	ne, želel/a bi biti nastanjen/a v primerni ustanovi s celodnevno oskrbo	130	36,3	36,3	100,0
	Total	358	100,0	100,0	

Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0	9	2,5	2,5	2,5
da, če sami ne bi mogli skrbeti zame	166	46,4	46,4	48,9
da, vendar samo v času njihove odsotnosti	21	5,9	5,9	54,7
ne, želel/a bi, da najamejo nekoga, ki bi me varoval na domu	32	8,9	8,9	63,7
ne, želel/a bi biti nastanjen/a v primerni ustanovi s celodnevno oskrbo	130	36,3	36,3	100,0

Ali bi bili pripravljeni vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradi službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vedno živeli doma

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	17	4,7	4,7	4,7
da	260	72,6	72,6	77,4
ne	81	22,6	22,6	100,0
Total	358	100,0	100,0	

Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda ne boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi Vi dejansko še vedno živeli doma

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	4	1,1	1,1	1,1
da	228	63,7	63,7	64,8

Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0	9	2,5	2,5	2,5
da, če sami ne bi mogli skrbeti zame	166	46,4	46,4	48,9
da, vendar samo v času njihove odsotnosti	21	5,9	5,9	54,7
ne, želel/a bi, da najamejo nekoga, ki bi me varoval na domu	32	8,9	8,9	63,7
ne, želel/a bi biti nastanjen/a v primerni ustanovi s celodnevno oskrbo	130	36,3	36,3	100,0
ne	126	35,2	35,2	100,0
Total	358	100,0	100,0	

Ali bi se posluževali organiziranga prevoza v zavod in nazaj

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	22	6,1	6,1	6,1
da	293	81,8	81,8	88,0
ne	43	12,0	12,0	100,0
Total	358	100,0	100,0	

ONEWAY v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23 BY starost

/MISSING ANALYSIS.

Oneway

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?	Between Groups	29,425	4	7,356	1,584	,178
	Within Groups	1638,891	353	4,643		
	Total	1668,316	357			
Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate	Between Groups	34,201	4	8,550	,702	,591
	Within Groups	4297,452	353	12,174		
	Total	4331,654	357			
Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne bi zmogli skrbeti zanje	Between Groups	7,658	4	1,914	1,445	,219
	Within Groups	467,652	353	1,325		
	Total	475,310	357			
Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas	Between Groups	13,845	4	3,461	2,568	,038
	Within Groups	475,722	353	1,348		
	Total	489,567	357			
Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih /starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času Vaše odsotnosti	Between Groups	25,820	4	6,455	3,701	,006
	Within Groups	615,632	353	1,744		
	Total	641,453	357			
Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov	Between Groups	42,153	4	10,538	5,477	,000
	Within Groups	679,266	353	1,924		
	Total	721,419	357			
Ali bi bili pripravljene vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradi službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	1,392	4	,348	1,442	,220
	Within Groups	85,167	353	,241		
	Total	86,559	357			
Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda ne boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi Vi dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	2,830	4	,708	2,918	,021
	Within Groups	85,594	353	,242		
	Total	88,424	357			

	Total	88,425	357			
Ali bi se posluževali organiziranja prevoza v zavod in nazaj	Between Groups	,931	4	,233	1,307	,267
	Within Groups	62,837	353	,178		
	Total	63,768	357			
Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namesto celodnevne oskrbe	Between Groups	,215	4	,054	3,991	,004
	Within Groups	4,760	353	,013		
	Total	4,975	357			

ONEWAY v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23 BY izobrazba
/MISSING ANALYSIS.

Oneway

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?	Between Groups	119,066	6	19,844	4,496	,000
	Within Groups	1549,249	351	4,414		
	Total	1668,316	357			
Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate	Between Groups	103,289	6	17,215	1,429	,202
	Within Groups	4228,365	351	12,047		
	Total	4331,654	357			
Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne bi mogli skrbeti zanje	Between Groups	12,229	6	2,038	1,545	,163
	Within Groups	463,081	351	1,319		
	Total	475,310	357			
Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas	Between Groups	27,655	6	4,609	3,502	,002
	Within Groups	461,912	351	1,316		
	Total	489,567	357			
Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih /starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v	Between Groups	20,693	6	3,449	1,950	,072
	Within Groups					

	Within Groups	620,759	351	1,769		
	Total	641,453	357			
Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov	Between Groups	15,432	6	2,572	1,279	,266
	Within Groups	705,987	351	2,011		
	Total	721,419	357			
Ali bi bili pripravljene vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradi službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	,972	6	,162	,664	,678
	Within Groups	85,587	351	,244		
	Total	86,559	357			
Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda ne boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi Vi dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	1,426	6	,238	,959	,453
	Within Groups	86,998	351	,248		
	Total	88,425	357			
Ali bi se posluževali organiziranega prevoza v zavod in nazaj	Between Groups	,658	6	,110	,610	,723
	Within Groups	63,110	351	,180		
	Total	63,768	357			
Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namesto celodnevne oskrbe	Between Groups	,374	6	,062	4,758	,000
	Within Groups	4,601	351	,013		
	Total	4,975	357			

ONEWAY v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23 BY v4
/MISSING ANALYSIS.

Oneway

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?	Between Groups	34,135	4	8,534	1,843	,120

	Within Groups	1634,181	353	4,629		
	Total	1668,316	357			
Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate	Between Groups	79,226	4	19,807	1,644	,163
	Within Groups	4252,427	353	12,047		
	Total	4331,654	357			
Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne bi zmogli skrbeti zanje	Between Groups	18,440	4	4,610	3,562	,007
	Within Groups	456,870	353	1,294		
	Total	475,310	357			
Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas	Between Groups	14,406	4	3,601	2,676	,032
	Within Groups	475,161	353	1,346		
	Total	489,567	357			
Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času Vaše odsotnosti	Between Groups	5,340	4	1,335	,741	,565
	Within Groups	636,113	353	1,802		
	Total	641,453	357			
Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov	Between Groups	11,739	4	2,935	1,460	,214
	Within Groups	709,680	353	2,010		
	Total	721,419	357			
Ali bi bili pripravljeni vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradi službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	1,276	4	,319	1,320	,262
	Within Groups	85,283	353	,242		
	Total	86,559	357			
Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda ne boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi Vi dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	1,473	4	,368	1,495	,203
	Within Groups	86,951	353	,246		
	Total	88,425	357			
Ali bi se posluževali organiziranja prevoza v zavod in nazaj	Between Groups	,256	4	,064	,355	,840

	Within Groups	63,512	353	,180		
	Total	63,768	357			
Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namesto celodnevne oskrbe	Between Groups	,082	4	,021	1,479	,208
	Within Groups	4,893	353	,014		
	Total	4,975	357			

ONEWAY v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23 BY v5
/MISSING ANALYSIS.

Oneway

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?	Between Groups	19,914	2	9,957	2,135	,120
	Within Groups	1627,859	349	4,664		
	Total	1647,773	351			
Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate	Between Groups	34,654	2	17,327	1,417	,244
	Within Groups	4268,426	349	12,230		
	Total	4303,080	351			
Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne bi zmogli skrbeti zanje	Between Groups	2,138	2	1,069	,796	,452
	Within Groups	468,953	349	1,344		
	Total	471,091	351			
Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas	Between Groups	7,030	2	3,515	2,571	,078
	Within Groups	477,127	349	1,367		
	Total	484,156	351			
Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih /starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času Vaše odsotnosti	Between Groups	7,714	2	3,857	2,195	,113
	Within Groups	613,215	349	1,757		
	Total	620,929	351			

Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov	Between Groups	6,728	2	3,364	1,681	,188
	Within Groups	698,428	349	2,001		
	Total	705,156	351			
Ali bi bili pripravljeni vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradi službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	,622	2	,311	1,305	,272
	Within Groups	83,103	349	,238		
	Total	83,724	351			
Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda ne boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi Vi dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	,713	2	,356	1,450	,236
	Within Groups	85,731	349	,246		
	Total	86,443	351			
Ali bi se posluževali organiziranega prevoza v zavod in nazaj	Between Groups	,509	2	,255	1,426	,242
	Within Groups	62,354	349	,179		
	Total	62,864	351			
Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namesto celodnevne oskrbe	Between Groups	,031	2	,016	1,108	,331
	Within Groups	4,943	349	,014		
	Total	4,974	351			

ONEWAY v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23 BY v6
/MISSING ANALYSIS.

Oneway

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?	Between Groups	27,331	4	6,833	1,470	,211
	Within Groups	1640,985	353	4,649		
	Total	1668,316	357			
Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate	Between Groups	53,550	4	13,387	1,105	,354
	Within Groups	4278,104	353	12,119		
	Total					

	Total	4331,654	357			
Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne biBetween zmogli skrbeti zanje	Groups	2,601	4	,650	,486	,746
	Within Groups	472,709	353	1,339		
	Total	475,310	357			
Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, čeBetween člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas	Groups	1,038	4	,259	,187	,945
	Within Groups	488,529	353	1,384		
	Total	489,567	357			
Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih /Between starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo vGroups času Vaše odsotnosti	Groups	8,041	4	2,010	1,120	,347
	Within Groups	633,412	353	1,794		
	Total	641,453	357			
Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogovBetween ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti VašihGroups sorodnikov	Groups	6,950	4	1,737	,858	,489
	Within Groups	714,469	353	2,024		
	Total	721,419	357			
Ali bi bili pripravljeni vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike vBetween ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradiGroups službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vednoWithin živel doma	Groups	,731	4	,183	,752	,557
	Within Groups	85,827	353	,243		
	Total	86,559	357			
Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda neBetween boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer biGroups lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi ViWithin dejansko še vedno živeli doma	Groups	1,258	4	,315	1,274	,280
	Within Groups	87,166	353	,247		
	Total	88,425	357			
Ali bi se posluževali organiziranja prevoza v zavod in nazaj	Between Groups	1,066	4	,266	1,500	,202
	Within Groups	62,702	353	,178		
	Total	63,768	357			
Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namestoBetween celodnevne oskrbe	Groups	,335	4	,084	6,362	,000
	Within Groups	4,640	353	,013		
	Total	4,975	357			

ONEWAY v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23 BY v7
/MISSING ANALYSIS.

Oneway

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?	Between Groups	14,357	5	2,871	,611	,691
	Within Groups	1653,959	352	4,699		
	Total	1668,316	357			
Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate	Between Groups	63,060	5	12,612	1,040	,394
	Within Groups	4268,593	352	12,127		
	Total	4331,654	357			
Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne bi zmogli skrbeti zanje	Between Groups	13,565	5	2,713	2,068	,069
	Within Groups	461,745	352	1,312		
	Total	475,310	357			
Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas	Between Groups	19,932	5	3,986	2,988	,012
	Within Groups	469,635	352	1,334		
	Total	489,567	357			
Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih /starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času Vaše odsotnosti	Between Groups	10,925	5	2,185	1,220	,299
	Within Groups	630,527	352	1,791		
	Total	641,453	357			
Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov	Between Groups	19,784	5	3,957	1,985	,080
	Within Groups	701,635	352	1,993		
	Total	721,419	357			
Ali bi bili pripravljeni vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradi službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	2,926	5	,585	2,463	,033
	Within Groups	83,632	352	,238		
	Total	86,558	357			

	Total	86,559	357			
Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda ne boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	2,551	5	,510	2,091	,066
	Within Groups	85,873	352	,244		
	Total	88,425	357			
Ali bi se posluževali organiziranega prevoza v zavod in nazaj	Between Groups	,960	5	,192	1,076	,374
	Within Groups	62,809	352	,178		
	Total	63,768	357			
Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namesto celodnevne oskrbe	Between Groups	,163	5	,033	2,389	,038
	Within Groups	4,812	352	,014		
	Total	4,975	357			

ONEWAY v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23 BY v8
/MISSING ANALYSIS.

Oneway

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?	Between Groups	14,474	4	3,619	,772	,544
	Within Groups	1653,841	353	4,685		
	Total	1668,316	357			
Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate	Between Groups	27,207	4	6,802	,558	,693
	Within Groups	4304,446	353	12,194		
	Total	4331,654	357			
Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne bi zmogli skrbeti zanje	Between Groups	3,995	4	,999	,748	,560
	Within Groups	471,315	353	1,335		
	Total	475,310	357			
Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas	Between Groups	4,063	4	1,016	,738	,566

	Within	485,504	353	1,375		
	Groups					
	Total	489,567	357			
Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih /Between		20,183	4	5,046	2,867	,023
starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo vGroups						
času Vaše odsotnosti	Within	621,270	353	1,760		
	Groups					
	Total	641,453	357			
Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogovBetween		16,866	4	4,216	2,113	,079
ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti VašihGroups						
sorodnikov	Within	704,553	353	1,996		
	Groups					
	Total	721,419	357			
Ali bi bili pripravljeni vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike vBetween		3,252	4	,813	3,445	,009
ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradiGroups						
službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vednoWithin		83,307	353	,236		
živel doma	Groups					
	Total	86,559	357			
Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda neBetween		,731	4	,183	,736	,568
boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer biGroups						
lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi ViWithin		87,693	353	,248		
dejansko še vedno živeli doma	Groups					
	Total	88,425	357			
Ali bi se posluževali organiziranja prevoza v zavod in nazaj	Between	,691	4	,173	,967	,425
	Groups					
	Within	63,077	353	,179		
	Groups					
	Total	63,768	357			
Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namestoBetween		,027	4	,007	,485	,747
celodnevne oskrbe	Groups					
	Within	4,948	353	,014		
	Groups					
	Total	4,975	357			

ONEWAY v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23 BY v9
/MISSING ANALYSIS.

Oneway

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?	Between Groups	9,137	2	4,568	,977	,377
	Within Groups	1659,179	355	4,674		
	Total	1668,316	357			
Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate	Between Groups	59,326	2	29,663	2,465	,086
	Within Groups	4272,328	355	12,035		
	Total	4331,654	357			
Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne bi zmogli skrbeti zanje	Between Groups	,903	2	,451	,338	,714
	Within Groups	474,407	355	1,336		
	Total	475,310	357			
Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas	Between Groups	14,600	2	7,300	5,456	,005
	Within Groups	474,967	355	1,338		
	Total	489,567	357			
Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih /starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času Vaše odsotnosti	Between Groups	8,063	2	4,031	2,259	,106
	Within Groups	633,390	355	1,784		
	Total	641,453	357			
Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov	Between Groups	18,110	2	9,055	4,570	,011
	Within Groups	703,309	355	1,981		
	Total	721,419	357			
Ali bi bili pripravljene vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradi službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	,529	2	,265	1,092	,337
	Within Groups	86,029	355	,242		
	Total	86,559	357			
Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda ne boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi Vi dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	1,361	2	,681	2,775	,064
	Within Groups	87,064	355	,245		
	Total	88,425	357			

	Total	88,425	357			
Ali bi se posluževali organiziranja prevoza v zavod in nazaj	Between Groups	,528	2	,264	1,483	,228
	Within Groups	63,240	355	,178		
	Total	63,768	357			
Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namesto celodnevne oskrbe	Between Groups	,065	2	,032	2,345	,097
	Within Groups	4,910	355	,014		
	Total	4,975	357			

ONEWAY v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23 BY v10
/MISSING ANALYSIS.

Oneway

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?	Between Groups	11,215	4	2,804	,597	,665
	Within Groups	1657,101	353	4,694		
	Total	1668,316	357			
Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate	Between Groups	20,102	4	5,026	,411	,800
	Within Groups	4311,552	353	12,214		
	Total	4331,654	357			
Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne bi mogli skrbeti zanje	Between Groups	5,581	4	1,395	1,049	,382
	Within Groups	469,729	353	1,331		
	Total	475,310	357			
Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas	Between Groups	9,838	4	2,459	1,810	,126
	Within Groups	479,729	353	1,359		
	Total	489,567	357			
Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih /starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v	Between Groups	11,708	4	2,927	1,641	,163
	Within Groups					

	Within Groups	629,744	353	1,784		
	Total	641,453	357			
Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov	Between Groups	4,459	4	1,115	,549	,700
	Within Groups	716,960	353	2,031		
	Total	721,419	357			
Ali bi bili pripravljeni vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradi službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	2,098	4	,525	2,192	,069
	Within Groups	84,460	353	,239		
	Total	86,559	357			
Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda ne boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi Vi dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	,900	4	,225	,907	,460
	Within Groups	87,525	353	,248		
	Total	88,425	357			
Ali bi se posluževali organiziranja prevoza v zavod in nazaj	Between Groups	,189	4	,047	,263	,902
	Within Groups	63,579	353	,180		
	Total	63,768	357			
Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namesto celodnevne oskrbe	Between Groups	,025	4	,006	,453	,770
	Within Groups	4,949	353	,014		
	Total	4,975	357			

ONEWAY v12 v13 v14 v15 v16 v17 v18 v19 v22 v23 BY v11
/MISSING ANALYSIS.

Oneway

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ali ste seznanjeni s ponudbo organiziranega varovanja starejših občanov?	Between Groups	76,099	5	15,220	3,365	,006
	Within Groups	1592,216	352	4,523		

	Total	1668,316	357			
Katere od spodaj naštetih oblik varovanja, ki že delujejo v tujini, v Sloveniji pa so v pripravi, poznate	Between Groups	91,770	5	18,354	1,524	,182
	Within Groups	4239,884	352	12,045		
	Total	4331,654	357			
Ali bi svoje starše/starejše sorodnike vključili v eno od oblik, če sami ne bi mogli skrbeti zanje	Between Groups	16,916	5	3,383	2,598	,025
	Within Groups	458,394	352	1,302		
	Total	475,310	357			
Ali si želite na stara leta biti vključeni v eno od zgoraj naštetih ustanov, če člani Vaše družine ne bi mogli skrbeti za Vas	Between Groups	15,785	5	3,157	2,345	,041
	Within Groups	473,782	352	1,346		
	Total	489,567	357			
Ali bi želeli, da za Vaše starše/starejše sorodnike, ki iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času Vaše odsotnosti	Between Groups	23,239	5	4,648	2,646	,023
	Within Groups	618,213	352	1,756		
	Total	641,453	357			
Ali bi želeli, da za Vas, na stara leta, če iz zdravstvenih / starostnih razlogov ne bi bili sposobni skrbeti zase, poskrbi nekdo samo v času odsotnosti Vaših sorodnikov	Between Groups	6,301	5	1,260	,620	,684
	Within Groups	715,118	352	2,032		
	Total	721,419	357			
Ali bi bili pripravljene vsakodnevno voziti svoje starše/ostarele sorodnike v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno* preživeli čas, ko bi bili Vi odsotni zaradi službenih (ali drugih) obveznosti, medtem, ko bi starši dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	3,844	5	,769	3,272	,007
	Within Groups	82,714	352	,235		
	Total	86,559	357			
Ali bi želeli, da bi Vas vaši mlajši sorodniki (otroci, nečaki...), ko morda ne boste več mogli v celoti skrbeti zase, vsakodnevno vozili v ustanovo, kjer bi lahko kakovostno preživeli čas med njihovo odsotnostjo, medtem, ko bi Vi dejansko še vedno živeli doma	Between Groups	1,521	5	,304	1,232	,294
	Within Groups	86,904	352	,247		
	Total	88,425	357			
Ali bi se posluževali organiziranja prevoza v zavod in nazaj	Between Groups	,524	5	,105	,584	,713
	Within Groups	63,244	352	,180		
	Total	63,768	357			

Ali bi si želeli, če bi imeli priložnost, obiskovati le dnevni center namesto celodnevne oskrbe	Between Groups	,043	5	,009	,621	,684
	Within Groups	4,931	352	,014		
	Total	4,975	357			

FREQUENCIES VARIABLES=v21

/FORMAT=NOTABLE

/BARCHART FREQ

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Kakšna cena bi bila sprejemljiva za Vas za obiskovanje dnevnega centra

N	Valid	358
	Missing	0

Kakšna cena bi bila sprejemljiva za Vas za obiskovanje dnevnega centra

FREQUENCIES VARIABLES=v22

/FORMAT=NOTABLE

/BARCHART FREQ

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\Matej\Desktop\spss\sabina.sav

Statistics

Ali bi se posluževali organiziranja
prevoza v zavod in nazaj

N	Valid	358
	Missing	0

Ali bi se posluževali organiziranja prevoza v zavod in nazaj

